

Bez cieņas nav uzvaras!

BRĪVĪBA

LATVIJAS SOCIĀLDEMOKRATISKĀS
STRĀDNIKU PARTIJAS MĒNEŠRAKSTS

FREEDOM—Periodical of the Latvian Social Democratic Workers' Party

Nr. 3 (486)

STOKHOLMA — RĪGA

1997

Mesti ir kauliņi:
Brāžat uz priekšu, viesuļi!

Sociāldemokrātu panākumi pašvaldību vēlēšanās

Marija Briede
LSDSP preses pārstāve

9. martā notika pašvaldību vēlēšanas Latvijā. No 619.160 balsstiesīgo vēlētāju kopskaita, tikai mazāk nekā puse piedalījās pašvaldību vēlēšanās - 624.060 (48,19%). LSDSP un LSDP pašvaldību vēlēšanās piedalījās kopīgā sarakstā, par kuŗu balsoja 75.681 vēlētāji. Saraksts visā Latvijā ieguva vairāk nekā 60 mandātus.

Visvairāk vēlētāju, kas balsoja par sociāldemokrātiem bija Rīgā (31.085) un Daugavpilī (32.347). Rīgā par deputātiem no sociāldemokrātu saraksta ir kļuvuši sekojoši kandidāti: Leons Bojārs, Egīls Baldzēns, Jānis Gulbis, Jānis Misa, Leonīds Lasmanis, Imants Burvis, Leonards Barkāns, Teodors Ērenštreits, Jānis Brodelis, Viola Lāzo, Arnolds Laimonis Klotiņš. Šis rādītājs liecina par to, ka sabiedrība vēl joprojām turpina uzticēties inteligencei.

Pirms pašvaldības vēlēšanām notika organizēta kampaņa, kas bija vērsta pret sociāldemokrātiem Latvijā, lai grautu šo partiju autoritāti sabiedrībā. Ministru prezidents Andrejs Šķēle, izmantojot savu amata stāvokli, 6. martā TV programmā «Panorāma» uztājās ar runu, kuŗā brīdināja sabiedrību par sociāldemokrātu "briesmām", jo tie neesot zviedru sociāldemokrāti, bet gan sarkanie komunisti, kas 1940. gadā bučojuši krievu tankus.

7. martā sociāldemokrāti rīkoja

preses konferenci, kuŗā piedalījās gan vēsturnieki, gan ārzemju novērotāji. Vēsturnieks K. Sondors, balstīdamies uz faktiem, argumentēti noraidīja ministru prezidenta Šķēles apgalvojumus par 1940. gada notikumiem. Arī Latvijā ieradies angļu vēlēšanu novērotājs Daniels Olbrains atzīmēja, ka ministru prezidents Šķēle, izmantojot savu valstsvīra varu, ir pārkāpis demokrātijas pamatprincipus. Tomēr nedz latviešu vēsturnieka komentārs, nedz angļu novērotāja izteikumi netika pieminēti Latvijas lielākajā

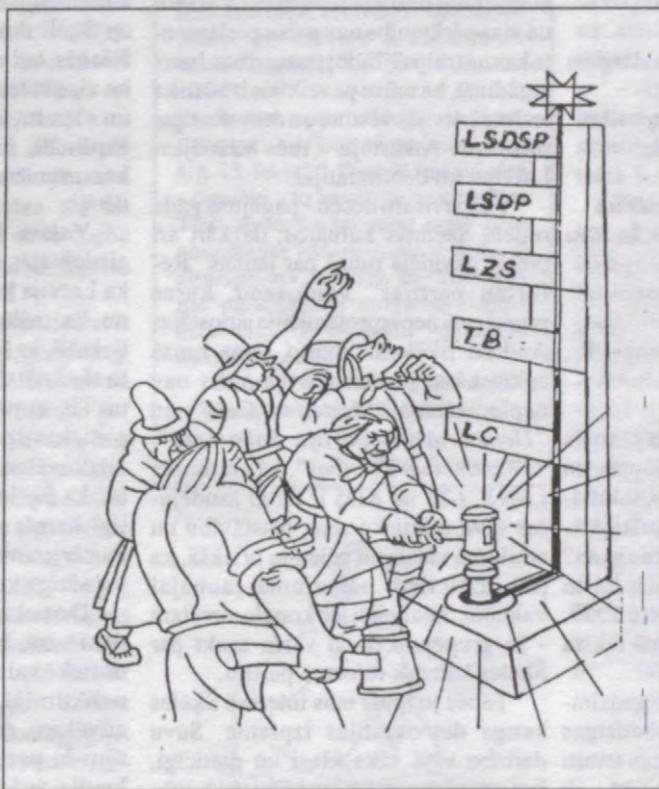
demokrātu biedru cieņas un goda aizskaršanu.

Pēc sociāldemokrātu uzvaras vēlēšanās Rīgas Domē (11 vietas) uzstājās arī prezidents Guntis Ulmanis. Prezidents paziņoja, ka Latvijā nav neviena politiskā spēka, kas uzņemtos atbildību par notiekošajiem procesiem Latvijā. Šo runu daudzi politiķi novērtēja, kā prezidenta ilgas pēc sava tēvoča Kārļa Ulmaņa 1934. gadā sagrautās demokrātijas. Par to jau pirms vēlēšanām, parlamentāriešu tikšanās reizē ar prezidentu

Gunti Ulmani, atzīmēja Ints Čālis. Viņš pievērsa prezidenta uzmanību tam, ka demokrātiskais Latvijā tika noziedzīgi pārtraukts 1934. gadā, kad Kārlis Ulmanis visu valsts varu sagrāba savās rokās.

Uz prezidenta Gunta Ulmaņa apgalvojumiem ir atbildējuši gan parlamentārās frakcijas, gan sociāldemokrāti. Tā kā prezidents faktiski paziņoja, ka Latvijā valdot parlamentārā krīze, tad sociāldemokrāti savā paziņojumā uzsvēra, ka ir gatavi uzņemties politisko atbildību un vērsās pie prezidenta ar lūgumu atlaist parlamentu. Uz šo paziņojumu prezidents reaģēja tikpat neapmierinoši kā agrāk. Paziņojot par esošo politisko krīzi Latvijā, parlamenta atlaišanu prezidents nosauca par muļķīgu.

Šajā pretrunīgajā politiskajā jucekli daudzi iedzīvotāji ir dezorientēti. Par to liecina balstiesīgo vēlētāju pasīvitāte pašvaldību vēlēšanās šajā gadā 9. martā, tajās piedalījās mazāk nekā puse - tikai 48,9%.

laikrakstā «Diena». Fakts, kas liecina par zināmu tendenciozitāti iepretim sociāldemokrātu kustībai.

Preses konferencē LSDSP pr-dis Juris Bojārs paziņoja, ka viņš ministru prezidentu Andri Šķēli iesūdzēsot tiesā par nepamatotiem apvainojumiem un sociāl-

Mūsu soģis ir laiks un sirdsapziņa

Jānis Ādamsons

6. Saeimas deputāts

*Viscienīgs, varen augsts
un dārgs
ķeizer!*

*Mūsu augsta un dārgā
no dieva likta ķeizeriska
valdīšana!*

*Še mēs, nabagi slikti ļautiņi,
Jūsu kalpi un nemācīti bērni,
kas gan vērte neesam pie tās
vietiņas pieiet, uz ko Jūsu
dārgās kājas stāv,
esam iedrošinājušies Jums
vienu dziesmiņu priekš Jūsu
augstu goda troni un
krēslutaisīt iekš šā 1777. gada
un vēlētum, kaut tas priekš
Jūsu ausīm un dārga vaiga
uz Jūsu augstu goda krēslu
tā skanētu, kā mēs to iekš
nabadzības un lielām bēdām,
un asarām esam rakstījuši;
un,
ja tas Jūsu augstam
un dārgam
ķeizeriskam prātam
nepatīktu.
tad lūdzam žaļastību,
ceļos mezdamiem,
no visas sirds un
dvēseles ar asariņām, ka Jūsu
dusmība pret mums
neapskaistos.*

(Ķikuļa Jēkabs. «Dziesma». R.,
«Liesma».1982, 67. lpp.)

Šī teksta autors ir latviešu pirmais dzejnieks Ķikuļa Jēkabs. Raupjas un neizslīpētas ir Jēkaba vārsmas, salīdzinot ar mūsdienu dzejnieku radītajām. Bet vai archaisks ir viņa teksta saturs? Šajā dziesmā jeb slavīnājumā, kā to nosaucis Ķikuļa Jēkabs, minēts 1777. gads. Ko par šo laiku Vidzemē raksta vēsturnieki?

- Vidzeme pirms diviem gadsimtiem. Bagātas muižas un nabadzīgas zemnieku sētas ar noplicinātiem ļautiņiem. Pa ceļiem uz muižu ik dienas klausās devās nomākti vīri un sievietes - savu kungu īpašums, dzimtvēki. Muižnieki nosacīja arvien jaunas klausas, lika iepļēst jaunas zemes, padzina ļaudis no iekoptām mājām, ko nojauca, lai tur paplašinātu savas saimniecības. Izcili privilēģētā stāvokļa dēļ muižturi nepakļāvās noteikumiem, kas

ierobežotu viņu iedzīvošanās kāri.

Manuprāt, šokējoša ir šī līdzība - vēsturnieku liecība par 1777. gadu un tas, ko mēs ikviens varam savām acīm skatīt 1997. gada Latvijā.

Nemācīti bērni, nabadzība, lielas bēdas un asaras ir arī mūsu šodienas simboli. Mūsdienu Latvijas skaudrā realitāte diemžēl ir valdošo žēlsirdības un sapratnes trūkums, pat cinisms. Vai šī sakritība būtu tikai nejaušība, skumjš vēstures joks? Manuprāt, tā ir mācība, lai mēs attaptos, sāktu domāt un veidot rītdienu labāku, taisnīgāku, laimīgāku.

Diemžēl arī mēs, parlamentārieši, ikdienā aizmirstam divas būtiskas atziņas.

Pirmā - Visu lietu mērs ir cilvēks!

Otrā - Mūsu soģis ir laiks un sirdsapziņa!

Mēs aizmirstam, ka esam ķēdes posms, kurš saista pagātni, tagadni un nākotni.

Vai pašreizējais politiskais tirgus nesmidinās nākošās paaudzes? Vai visā un visa pārkamība nav mūsu parlamenta kauna traips? Tādēļ man gribas Jums atgādināt, ka mūsu paveiktais ir būtiska iezīme Latvijas vēsturē un demokrātijas procesos. Atkārtotju - mēs strādājam Latvijai un demokrātijai.

Vēl pavisam nesen - pagājušā gada rudenī Saeimas kuluāros, dažkārt arī presē, pavidēja runas par jaunas "Reformu partijas" veidošanu, kuņas priekšgalā nepārprotami bija jānostājas Andrim Šķēlem. Šobrīd visas runas aplukušas, jo tāda partija vairs nav nepieciešama. "Latvijas Ceļš" un "Demokrātiskā partija Saimnieks", "Tēvzemei un Brīvībai", kā arī mazās LNNK, LZS un KDS ir tiktāl zaudējušas savu politisko seju, patstāvību un atbildību valsts un vēlētāju priekšā, ka pēc uzticības balsojuma jaunajai valdībai - koalīcijai jeb konglomerātam - šo grupējum droši varēs saukt par Šķēles kabatas reformu partiju.

Tāpēc jo īpaši mūs interesē Šķēles kunga demokrātijas izpratne. Savu darbību viņš sāka klusi un pieticīgi, bez ierunām pieņēma valdību veidojošo partiju un to frakciju piedāvātās programmas. Samierinājās ar piedāvātajiem ministru prezidenta biedriem, ministriem un valsts ministriem. Atšķirībā no saviem priekšgājējiem bija tāds kautrīgs, nedrošs un bikls. Taču laiks gāja, un Šķēle mainījās. Pirmoreiz šīs izmaiņas izpaudās līgumā, kuņa no

vienas puses bija vienpersonīgi jāparaksta ministru prezidentam, bet, no otras puses, pie sarunu galda sēdās visas to veidojošās frakcijas. Tad sekoja virtuozā Jaungada runa, kuņa kā auksts ūdens nolija pār politiķu un viņu vēlētāju galvām.

Politiskās partijas norija šo krupi un visus pārējos. Ar nepatīku, bet ko lai dara - amati patīk visiem, partijām patīk būt varas partijām, bet kas tā par varas partiju, ja tās pārstāvji nav valdībā. Šķēles kungs ātri vien saprata savu izdevīgo situāciju un sāka rīkoties aktīvāk. Sākotnēji tika piedāvāts valdības optimizācijas plāns. Bet kāpēc optimizēt, ja var paņemt visu. Meļņiks bija tikai tāds iegansts, kuņš Finanšu ministra portfeli pirmoreiz Latvijas vēsturē panēsāja tikai trīs dienas, tā arī neieskatījies tur iekšā. Neviens arī to neļaus darīt, jo tā patieso saturu pārzina tikai daži Šķēles kunga cilvēki.

Ja kāds no politiķiem domā, ka valdības krīzes farss un "saliedēšanās" ap Šķēli dos punktus pašvaldību vēlēšanās, tad viņš rūgti maldās. Ieguvējs no visa šī teātra būs tikai viens - Šķēle un viņa tuvākie padomnieki - pelēkie kardināli, intrīgu vērpēji, rokļaižas, kompromatu vācēji un kredītu izšķērdētāji.

Valsts Prezidents pat tik tālu aizdomājās, ka izvirzīja teoriju par to, ka Latvija kā valsts būs tikai ieguvēja no šīs mākslīgi radītās krīzes. Paradoksāli, ka šādai teorijai sākuši ticēt un to sludināt daudzi politiķi no LC, DPS un TB, kuņš es līdz šim uzskatīju par pietiekami patstāvīgiem savos uzskatos un domāšanā. Vai tiešām Jūs nesaprotat, ka Šķēlem Jūs būsiet vajadzīgi tik ilgi, kamēr ar Jums varēs manipulēt un kamēr ministra prezidenta krēsls būs vajadzīgs viņam pašam?

Demokrātiju, pateicoties kuņai ne tikai vara, bet arī visi dati par to, kas notiek valstī - gan likumīgi, gan nelikumīgi, ir rokās tikai vienam cilvēkam, grūti nosaukt par demokrātiju. Ja pastāv vienpersoniskā demokrātija, tad visu nelikumīgo viegli var noslēpt aiz it kā likumīgā maskas. Aiz maskas, kuņai vienlīdz paklausīga ir tiesa, prokuratūra un iekšlietu iestādes. To, kas šobrīd notiek Latvijā, es nevaru vērtēt citādi, kā jauna autoritāra režīma veidošanos, jo pēc uzticības balsojuma Saeimā reāli nebūs neviena ievērojama, patstāvīga politiska spēka, kas būtu

atbildīgs vēlētāju priekšā. Saeima kļūs par ministru kabineta balsojamo mašīnu, kuŗā podziņas spaidis viens pats premjers. Pat DPS, kuŗa vēl pagājušā gadā budžeta apstiprināšanā un citos jautājumos izrādīja zināmu patsāvību, tagad kā nopērts zirgs ar piesietu auzu kuli cenšas joņot premjera pajūgam papriekšu. Savukārt "Latvijas Ceļš" un "Tēvzemnieki", sasējušies ar vienu Lielvārdes jostu, naīvi domā, ka būs tie galvenie teicēji. Diemžēl vārdi un mūzika šai ziņģei netop Jūsu partijās, bet ir to pašu padomnieku sacerēta. Žurnālistam Ilmāram Latkovskim drīz vairs nevajadzēs pašam rakstīt «Padumjās Latvijas» scenāriju. Viss jau notiek tepat, šai zālē, laikā un telpā.

Vēl pavisam nesen, kad Liepājā konstatēja ieroču pazušanu, no Robežapsardzes komandiera amata bija jāaiziet Leonīdam Lasmanim. Ne jau tāpēc - bija vai nebija vainīgs, bet tāpēc, ka Lasmanis bija patstāvīgi domājošs, tāds neērts, grūti bīdāms. Kad Aizsardzes ministrijā notiek skandāls par ieroču iepirkšanu 3,9 miljonus USD apmērā, vai apzogs Iekšlietu ministrijas noliktavas, premjers un prezidents klusē. Kāpēc? Tāpēc, ka cilvēks, kuŗš par to nes pilnu atbildību, nevienam netraucē. Par prokuratūru es vispār negribu runāt, jo šī institūcija savu neatkarību zaudēja vismaz no tās dienas, kad tās vadība ar savu darbu pierādīja, ka ir biznesmeņa Šķēles atbalstītāji un juriskonsulti.

Man šodien ir kauns skatīties acīs tiem DP darbiniekiem, kuŗi, godprātīgi pildot savu darbu, bija saskārušies un savulaik reģistrējuši informāciju par Šķēles uzņēmējdarbību. Savādi, bet viņiem visiem bija jāraksta paskaidrojums par to, ka viņi darīja savu darbu. Interesanti uzzināt, kā viņi tagad vērtē mūsu valsts varu un tās augstākos pārstāvjus, kuŗi sēž šajā zālē?

Domāju, ka tikai ārkārtas vēlēšanas Latviju var glābt no šādas pseidodemokrātijas jeb aurotītārisma veidošanās. Spēlīte un vārduļošana par bailēm apturēt reformas ir klaja demagoģija, aiz kuŗas slēpjas personiskā ieinteresētība, liekulība un politiskais aklums. Mazā un vidējā tirdzniecība - kuŗas pārstāvji katrā demokrātiskā valstī veido vidusšķiru, ir šīs valsts balsts, iekšējās drošības garantija - ir tuvu iznīkšanai. Inteliģence, skolotāji, ārsti, arī ierēdniecība, vismaz tās lielākā daļa, kuŗai vajadzētu iekļauties vidusslānī, šobrīd ir tādi paši maznodrošinātie.

Godātie
Sirdsapziņas parlamenta
veidotāji!

Sirsnīgi pateicos visiem saviem atbalstītājiem, kuŗi mani ierindojuši "Sirdsapziņas parlamenta" simtņiekā. Es augstu vērtēju savu vēlētāju uzticību tieši šajā laikā, kad vārdi "saeimas deputāts" un "ministrs" ir sinonīmi vārdiem "zaglis", "blēdis", "noziedznieks".

Nosūtu savu vēlētāju vērtējumu runu, kuŗu biju iecerējis nolasīt Saeimā š. g. 13. februārī. Diemžēl mani kolēģi - deputāti - to nevēlējās noklausīties. Tieši tāpēc, ka šai runai esmu devis nosaukumu «Mūsu soģis ir laiks un sirdsapziņa», uzskatu, ka "Sirdsapziņas" parlamentam un tā atbalstītājiem būtu lietderīgi ar manis izteiktajām domām iepazīties.

Ceru, ka NRA redakcijas vadība radīs iespēju šo runu publicēt!

Ar cieņu
Jānis Adamsons

Lielas algas, piemaksas par bīstamo darbu savos kabinetos un krietnas ceturkšņa prēmijas saņem tikai atsevišķas ierēdņu grupas Finanšu un Ekonomikas ministrijā, Privatizācijas un Valsts īpašuma aģentūrā. Šīs grupas veido Šķēles ierēdņu grupējumu, kuŗš tur bailēs pārējo ierēdniecību, draudot ar štatu samazināšanām un visādi citādi to šantāžējot.

Baidos, ka, tā turpinoties, Latvijā būs tikai viens veiksmīga veikalnieciskais piemērs, proti, "Ave Lat". "Dievs svētī Latviju" vietā mēs dziedāsim "Ave Lat"!

No vēstures mēs zinām, ka cilvēce nosacīti dalās divās daļās. Kopumā var teikt, ka cilvēki ir vai nu pašpārliecināti, var arī vienaldzīgi. Taču reizēm mēs varam verot, ka uz dzīves skatuves uznāk personības, kuŗas nevar piepulcēt ne vieniem ne otriem. Šodien mēs teiktu - neērtie, nevēlamie. Vienu no šiem neērtajiem es gribu atgādināt. Tas ir Sokrāts! Viņš uzskatīja, ka nav iespējams kļūt laimīgam, rīkojoties pretēji savai pārliecībai. Sokrāts mēdza norādīt uz atēniešu domāšanas veida nepilnībām, viņu aprobežotību.

- Atēnas ir kā kūtrs, slinks zirgs, bet es esmu dundurs, kas mēģina to uzmundrināt un noturēt tajā dzīvību, teica Sokrāts.

Tādēļ nav nemaz tik nesaprotami, ka pēc kāda laika viņu uztvēra kā kaitīgu un kaitinošu parādību. Ipaši tie, kuŗiem piederēja vara sabiedrībā. 399. gadā pirms Jēzus Kristus Sokrātu sauca pie atbildības par "jaunu dievu ieviešanu". Ar nelielu balsu vairākumu viņu par vainīgu atzina piecsimt cilvēku liels tiesas sastāvs. Protams, Sokrāts varēja lūgt apzēlošanu. Bet, ja viņš to būtu izdarījis, viņš nebūtu Sokrāts. Viņš turēja savu sirdsapziņu un patiesību augstāk par savu dzīvību. Sokrāts apliecināja, ka viņš bija rīkojies savas valsts un nākotnes labā.

Tie, kas vaicā, vienmēr ir tie bīstamākie. Atbildēt nav tik bīstami.

Viens vienīgs jautājums var ietvert sevī daudz vairāk sausas sprāgstvielas nekā tūkstošiem atbilžu.

Vai atmiņas par Sokrātu ir pagājība, tikai vēstures liecība? Vai šodienas realitāte ļauj izvairīties no pagātnes kļūdām? Ne mazāk pamācošs un uz pārdomām rosinošs varētu būt stāsts par mūsdienu "plaukstošās" Latvijas ienaidnieku. Tāpat kā rūpīgi tiek spodrināts ne visai spožais Latvijas tēls, ar tādu pašu un vēl lielāku centību tiek

(Turp. 4. lpp.)

Laiks un sirdsapziņa...

(Turp. 3. lpp)

kultivēts ienaidnieka tēls. Ar mākslinieka cienīgu tvērienu tiek zīmētas šī sabiedrībai kaitīgā elementa aprises.

"Degenerāts" ir vārds, kuŗš visprecīzāk raksturo šo Latvijas ienaidnieku. No ironijas un sarkasma līdz vispārsteidzošākajiem meliem un šantāžai — tāds ir ienaidnieku tēla veidotāju izteiksmes līdzekļu arsenāls. Ikvienam, kuŗš grib Latvijā paust brīvu un neatkarīgu domu, ir jāreķinās ar atreibību, kuŗa kā ēna sekos vienmēr un visur.

Un tomēr, ja visi neērtie un nevēlamie būtu nobijušies, būtu atteikušies no savas pārliecības, būtu zaudējuši "cilvēka seju", kā saka japāņi, vai tad vēsture būtu līdz mūsdienām saglabājusī leģendas par Sokrātu, Jēzu un daudziem citiem varonīgajiem? Šīs leģendas ir tās, kuŗas iedvesmo bezbailīgos katrā paaudzē. (?)

Seneka ir atzinis:

— Daudz cienīgāk ir nevis kā aītai sekot priekšā ejošam baram, bet gan iet pa savu īsto dzīves ceļu.

Viņš aīcina meklēt un saprast savu īsto dzīves ceļu. Šīs aīcinājums nav zaudējis savu nozīmi arī šodien, tas ir aktuāls katram no mums, bet it sevišķi parlamenta deputātiem, partiju līderiem, ministriem.

Maniem kolēģiem, deputātiem, gribētos teikt — jā, vēsture uzspiež cilvēkam savu dzelzaino gribu. Bet cilvēks nav vājāks par vēsturi - ar savu rīcību viņš to bagātina, atdod personības vienreizējo, neatkārtājamo saturu kopējam procesam.

Taču Jūs, mani kolēģi, sajūtot saldā varas pīrāga smaržu, nereti aīzmirstat, ka esat cilvēki ar savu stāju un mugurkaulu, ka esat personības, kuŗas spējīgas un tiesīgas teikt savu VĀRDU.

Arvien biežāk dzīve mūs nostāda sarežģītas izvēles priekšā, arvien biežāk mums jāatbild uz eksistenciāliem jautājumiem. Kur meklēt atbildi? Tikai savā sirdī. Jā, savā sirdī cilvēkam jāmeklē atbilde uz visiem sarežģītajiem un neatrisināmajiem jautājumiem. Ne abstraktas teorijas, ne citu cilvēku uzskati, ne paša spekulatīvā domāšana nevar būt par pamatu kāda lēmuma pieņemšanai. Tikai paša sirdsbalss var būt vienīgais uzticamais padomdevējs, taisnīgais tiesnesis un neapstrīdama autoritāte.

Jā - es esmu pret.

Man ir nepieņemams autoritārisms.

God. laikraksta
«Ludzas Zeme» lasītāji!

Mēs dzīvojam ļoti pretrunīgā laikā - meli un dubultā morāle ir mūsu nesakārtotās ikdienas neatņemama sastāvdaļa. Un no mums pašiem vien būs atkarīgs, vai mēs šos melus pieļausim, vai arī mēģināsim tos izskaust.

Uzzinot, ka Jūsu laikrakstā ir paustas nepatiesas ziņas par mani, es nevaru klusēt.

Š.g. 4. 11. laikrakstā «Ludzas Zeme» bijušais Ludzas Robežsardzes bataljona komandieris Imants Daugerts dalās pārdomās par robežsargu problēmām.

Jā, Latvijas robežsardzei ir daudz smagu un samilzušu jautājumu un apsveicama būtu Daugerta kunga iecere, norādot uz kļūdām, meklēt problēmas risinājumu. Taču nepiedodami ir tas, ka godājams cilvēks publiski pauž melus. Imants Daugerts melo, ka es esmu devis "mutiskus norādījumus laist pāri robežai" bez jebkāda likumīga pamatojuma to vai citu automašīnu".

Lūdzu, Daugerta kungs, nosauciet konkrēti kādu gadījumu, kad esmu devis rīkojumu laist pāri Latvijas valsts robežai kādu transporta līdzekli, neizejot (apejot) robežkontroli vai muitas kontroli!

Mans personīgais viedoklis līdz šim bija sekojošs - Imants Daugerts ir godavīrs, bet vājš bataljona komandieris. Cilvēciski es varu saprast, ka Daugerta kungs nespēj pārvarēt aizvainojumu par atbrīvošanu no komandiera amata, taču tas nav attaisnojums nepatiesu ziņu izplatīšanai. Tā nav godavīra cienīga rīcība.

Īsajā laikā (1994. gada aprīlis - novembris) kopš biju Robežsargu brigādes komandieris, es nespēju paveikt visus tos darbus, kuŗus vēlējos, tāpēc pieļāju, ka esmu pelnījis kritiku. Taču es iestājos par kritiku, kuŗa balstīta uz konkrētiem faktiem, bet kategoriski esmu pret meliem un baumām.

Lūdzu laikrakstu «Ludzas Zeme» rast iespēju publicēt šo vēstuli, kā arī sarīkot tikšanos ar mani un Daugerta kungu (iespējams arī ar citiem robežsargiem), lai atklātā disputā pārrunātu, kā robežsapsardzes aktuālākās problēmas, tā arī š.g. 4. 11. publikācijā skartos jautājumus.

Ar cieņu
Jānis Ādamsons

Man ir nepieņemami meli un dubultā morāle. Vienīgais pieņemamais politiskā ir tēzes un antitēzes princips, tas ir, es paužu savu viedokli, mans oponents aizstāv savējo. Domu apmaiņas procesā, sintēzes ceļā mēs nonākam pie risinājuma. Pie progresa.

Es esmu par progresu un kategoriski pret autoritārismu. Es apzinos, ka esmu atbildīgs par savu tautu. Es un jūs - mēs visi - nerakstām kādas firmas, bet gan savas valsts un tautas vēsturi.

Paldies!

Kreituspāris nodibina DARBA PARTIJU

Tenis Grasis sen.

Vadonis uz laiku izdzen Kreitusu pāri no Latvvaldības Paradīzes! Tiem tiek dota iespēja "vaigu sviedros" nopelnīt atpakaļ nākšanas tiesības - uzpirkt un pārņemt LSDSP vai arī neveiksmes gadījumā pašiem nodibināt savu "sociāldemokrātisku" partiju.

Sestdien, 15. martā VEF kultūras pilī Rīgā bija pulcējušies aptuveni 120 jaunās "sociāldemokrātiskās" partijas dibinātāji. Atbilstoši Latvijas "profesionāļu" demokrātijas izpratnes līmenim un sekojot padomju tradīcijām, par jaunās DP priekšsēdētāju vienbalsīgi tika ievēlēts Saeimas deputāts Aivars Kreituss, par DP vicepriekšsēdētājiem - a/s VEF prezidents Edvīns Laucis un Medicīnas akadēmijas profesore Aija Žilēvica. Saeimas deputāte Ilga Kreituse - pagaidām - izvēlējusies patēlot vienkāršu ierindas biedreni.

Kaut partijas nosaukums "Darba partija" uzskatāmi norāda uz ideoloģisku un garīgu atpakaļrāpību Padlatvijas virzienā, DP tiek aprakstīta kā "jauna eiropeiski sociāldemokrātiska partija". DP attieksme pret valdību būšot konstruktīva. DP iestāšoties par "naudas dalīšanu nabadzīgo labā", nodokļu samazināšanu, izglītības veicināšanu, rūpniecības un lauksaimniecības attīstīšanu utt. To visu un vēl daudz ko piedevām - bez mazākās nosarkšanas - piedāvā bijušais Šķēles finanču ministrs un nenogurstošais jaunu partiju dibinātājs Aivars Kreituss.

Sociāldemokrāti - komunistu līdzskrējēji vai ienaidnieki?

- Vēsturnieka atbilde Andra Šķēles apvainojumiem -

Kārlis Sondors

Šāds jautājums rodas, salīdzinot ministru prezidenta A. Šķēles intervijā («*Lauku Avīzē*», 31.1.97) izteiktās domas ar vēstures faktiem. Cieši saistidams nu jau pēdējā 1940. gada vasaras liktenīgos notikumus ar mūsdienām, intervējamais, gan neminot nekādus konkrētus argumentus, uz izvirzīto jautājumu atbild kategoriski viennozīmīgi:

- Kas tiem Maskavas sponzorētajiem komunistiem skrēja līdzī un puķītes stiepa? Tie bija sociāldemokrāti. Tie bija pašreizējie "bojāristi". Jo ar to mazo komunistu riekšaviņu nevarēja leģitimizēt to režīmu. Vajadzēja līdzskrējējus. Un tie atradās.

Te, acīmredzot, runa ir par "bojāristu" priekštečiem, jo "pašreizējo bojāristu" vairākums 1940. gadā vai nu nebija vēl dzimuši, vai arī atradās bērnu un pusaudžu vecumā un jau tādēļ vien komunistiem līdzī skriet nevarēja.

Bet nu par jautājuma būtību.

Patiesām, 1940. gada jūnijā ienākušajam padomju okupācijas kara spēkam "puķītes stiepa" ne tikai komunisti, jo viņu Latvijā bija maz (tikai ap 500), un tie paši galvenokārt atradās cietumos. Kas tad noteica okupantu apsveicēju rīcību? Faktori bija vairāki. Netiekošā tālāko attīstības gaitu un sekas paredzēt spēja retais, jo pirmskaņa Latvijas prese un radio, lai neizsauktu PSRS dusmas, nedrīkstēja sniegt objektīvu informāciju par šajā valstī notiekošo. Piemēram, par masveida represijām, kuŗu rezultātā bojā gāja arī desmitiem tūkstošu latviešu. Patiesību par kolchoziem un ar to izveidošanu saistīto badu u.c. Turklāt pats valsts prezidents K. Ulmanis savā radiatorunā 1940. gada 17. jūnijā paziņoja, ka padomju armija ienāk ar Latvijas valdības ziņu un piekrišanu. Viņš aicināja pret to izturēties draudzīgi. Bija arī tādi, kuŗi naivi cerēja, ka beidzies autoritārās varas posms un tiks atjaunota demokrātija. Tātad, liela daļa šo "puķīšu stiepēju" bija dezinformēti un atradās nepamatotu illūziju gūstā. Kas šodien var pateikt, cik starp viņiem bija sociāldemokrātu, cik krievu tautas partijas, žīdu nacionāli demokrātiskās partijas, Latgales darba partijas, cik citu 1934.

gadā aizliegto partiju vai bezpartejisko pārstāvju, kuŗi toreiz loloja cerības visupirms jau uzlabot savu sociālo stāvokli?

Bet tas, šķiet, arī nav pats būtiskākais. Svarīgāk ir noskaidrot, cik pamatots ir A. Šķēles pārmetums Latvijas sociāldemokrātu partijai par līdzdalību savas valsts likvidēšanā 1940. gadā un padomju režīma leģitimēšanas procesā, kuŗam gan bija vairs tikai formāls raksturs. A. Šķēle intervijā aicina pētīt un celt augšā četrdesmito gadu vēsturi.

Nu, tad sekosim viņa aicinājumam!

Te svarīgi noskaidrot komunistu un sociāldemokrātu savstarpējās attiecības ne tikai 1940. gada vētrajajos notikumos, bet arī Latvijas brīvvalsts laikā. Latvijas sociāldemokrātiskā strādnieku partija (LSDSP) bija nodibināta jau 1918. gada maijā, meņševikiem atdaloties no boļševikiem. Sociāldemokrātiem nebija pieņemama demokrātijas un privātīpašuma likvidēšana, sociālistiskas revolūcijas, proletariāta diktatūras un citas idejas, kuŗas Krievijā ar terrora palīdzību praksē sākuši īstenot boļševiki, bet 1919. gadā to uz savas ādas izbaudīja arī cilvēki Latvijā.

Lūk, kā sociāldemokrātu (meņševiku) lomu Latvijas valsts tapšanas posmā raksturoja padomju vēsturnieki:

- Nikni komunistiskās partijas un apzinīgo Latvijas darbaļaužu ienaidnieki bija latviešu meņševiki. Viņi piesavinājās veco sociāldemokrātiskās partijas nosaukumu, cerēdami celt savu politisko autoritāti. Meņševiku lideri nodeva darbaļaužu intereses un 1919. gadā aktīvi piedalījās padomju varas apspiešanā... Ar savu neģēlīgo rīcību latviešu meņševiki palīdzēja nostiprināt buržuāzijas diktatūru.

(«*Latvijas PSR vēsture*», A. Drīzuļa redakcijā, 2. sēj., 88. lpp., «*Zinātne*», 1986.)

Latvijas sociāldemokrātu autoritāte brīvvalsts parlamentārās demokrātijas attīstības posmā patiesām bija augsta. To noteica no jau nosaukums, bet patiesās rūpes par cilvēku materiālo vajadzību apmierināšanu. Tā Satversmes sapulces vēlēšanās 1920. gada aprīlī LSDSP saņēma 39% vēlētajū balsu un ieguva 57 deputātu vietas no 150. Arī visās četrās Saeimās sociāldemokra-

tiem bija lielākā frakcija, kuŗa gan biežāk darbojās opozīcijā. Taču bija arī gadījumi, kad LSDSP bija galvenais valdību balstošais spēks. No sociāldemokrātiem nākošais mazinieks M. Skujenieks bija Ministru prezidents no 1926.-28. g. un no 1931.-33.g. No 1934.-38.g. viņš bija ministru prezidenta biedrs K. Ulmaņa autoritārajā valdībā. No tās tika atstādināts sakarā ar atgādītajiem par jaunas Satversmes un Saeimas darbības atjaunošanas nepieciešamību. M. Skujenieks aizgāja bojā čekas cietumā 1941. gadā.

Padomu vara represijas vērsa arī pret citiem sociāldemokrātu vadītājiem un nekad neuzticējās partijas ierindas biedriem. No 1925. gada līdz Saeimas atļaišanai 1934. gada 15. maijā tās priekšsēdētājs bija izcilais sociāldemokrātu pārstāvis P. Kalniņš. Kopš 1925. gada LSDSP goda priekšsēdētājs bija latviešu tautas lielais dzejnieks J. Rainis, kuŗš 1926.-28.g. pildīja arī izglītības ministra pienākumus.

Tādējādi LSDSP 20. un 30. gados aktīvi piedalījās Latvijas valsts celtniecības darbā. Vai tad 1940. gadā sociāldemokrāti bija kļuvuši par tās "kapračiem"? Vēstures pētīšana to neaplicina. Vispārzināms ir fakts, ka Staļins un viņam paklausīgā Kominterne par saviem galvenajiem ienaidniekiem starptautiskajā arēnā uzskatīja ne jau fašistus, bet gan sociāldemokrātus. Šāda interešu kopība ļāva Maskavas komunistiem un Berlīnes nacistiem 1939. gada rudenī slēgt vispirms neuzbrukšanas paktu, bet vēlāk arī draudzības līgumu.

Arī trimdas latviešu sociāldemokrātu vadītājs B. Kalniņš savā grāmatā «*Latvijas sociāldemokrātijas 50 gadi (1904.-1954.)*» liecina, ka mūsu brīvvalsts laikā komunisti sociāldemokrātiju uzskatīja par savu galveno ienaidnieku un apkaŗoja to visiem iespējamajiem līdzekļiem.

1940. gadā īstas uzticības nebija arī Latvijas komunistiem, kuŗu lielākā daļa PSRS jau bija iznīcināta. Tādēļ jaunajā valdībā, ko pēc Staļina emisāra Višinska diktāta 1940. gada 20. jūnijā pasludināja K. Ulmanis, galvenokārt bija iekļauti bezpartejiskās inteliģences pārstāvji ar profesoru A. Kirchenšteinu priekšgalā. Komunistiem šajā valdībā tika atvēlēti tikai dažī otršķirīgi amati.

(Turp. 5. lpp.)

Komūnisti vai līdzskrējēji?

(Turp. no 3. lpp.)

Tas, protams, sabiedrībā veicināja maldus par valdības demokrātisko sastāvu.

Sociāldemokrātiskā partija, kuŗai bija radusies iespēja legalizēties, naivi ieteica valdības darbības programmā paredzēt pārveidotas 1922. gada Satversmes atjaunošanu. Viņu domas, protams, netika ņemtas vērā, jo pašai partijai vieta jaunajā sistēmā nebija paredzēta. Savas monopolitēšības uz varu pasludināja komūnisti, paziņojot, ka "citas partijas Latvijas darba tautai nav un nebūs. Nekāda spēku skaldīšana turpmāk nenotiks un netiks pieļauta" (sk. I. Gore, A. Stranga «*Latvija - neatkarības mījkrēslis. Okupācija.*», 198. lpp. R. 1992.).

Sociāldemokrātus padzina no arodbiedrību vadības. Tiem gan apsolīja iespēju individuāli iestāties Kompartijā, bet pieprasīja savas partijas darbības pārtraukšanu. To partijas vadība jūlija sākumā arī nolēma darīt.

Tāpat sociāldemokrātu legālā darbība, ja neskaita 1940. gada jūnija beigas, no 1934. gadam līdz pat atmodas sākumam Latvijā nebija iespējama.

Kas attiecas uz sociāldemokrātu uzņemšanu Kompartijā 1940. gada vasarā, tad pēdējās vadības viedokli šajā jautājumā vēlāk LKP CK sekretariāta locekle, J. Kalnbērziņa sieva O. Auguste izskaidroja šādi:

- Lai skaldītu ienaidnieka spēkus, mūsu CK turēja par iespējamu sociāldemokrātus uzņemt mūsu partijā, nolūkā tos ar laiku pārraudzināt. No tā gan nekas sevišķs neiznāca. (turpat, 199. lpp.).

Minētie vēstures avoti liecina, ka komūnisti sociāldemokrātus visā to vēsturē uzskatīja par darbaļaužu interešu nodevējiem, padomju varas apspiedējiem, buržuāziskās diktatūras balstītājiem, saviem ienaidniekiem. Patiesībā Latvijas valsts attīstības demokrātiskajā posmā LSDSP bija normāla parlamentāra partija, kuŗa līdzīgi citām Eiropas idejiskajām māsām īpašu uzmanību veltīja cilvēku sociālo problēmu risināšanai demokrātijas un tirgus ekonomikas apstākļos. Eiropas sociāldemokrāti daudzās valstīs, kur tie ilgāku laiku valdījuši (piem., Skandināvijā), šajā jomā ir guvuši atzīstamus panākumus. Tas viņiem nodrošina plašu vēlētāju atbalstu arī šodien. Pietiek norādīt, ka Eiroparlamentā, kuŗā arī mēs labprāt

gribētu redzēt savus pārstāvjus, lielākā nav vis konservatīvo vai liberāļu, bet gan sociāldemokrātu frakcija, kuŗa aizņem vairāk nekā 30% deputātu vietu. Jādomā, ka ilgstošas demokrātisku vēlēšanu tradīcijas ir ļāvušas Eiropas vēlētājiem izdarīt pareizu izvēli.

Kas atteicas uz A. Šķēles pārmetumu sociāldemokrātiem par līdzdalību padomju režīma leģitimizēšanā, tad jāatzīst, ka tam nav vēsturiska pamatjuma. Sociāldemokrātiem vienkārši nebija praktisku iespēju piedalīties valsts likteni skarošu lēmumu pieņemšanā, jo partija bija spiesta savu darbību pārtraukt vēl pirms minētā režīma izveidošanas.

Padomju režīma veidošanai vismaz formālu aizsegu drīzāk jau radīja K. Ulmanis, kuŗš savas valsts prezidenta funkcijas pildīja līdz pat 1940. gada 21. jūlijam un paklausīgi parakstīja un izsludināja visus lēmumus, kuŗus viņam nodiktēja A. Višinskis.

Tas daudzos patiešām radīja notiekošā likumības ilūziju. Bet arī K. Ulmanis tad vairs nespēja būtiski ietekmēt notikumu attīstības gaitu. Tā, piemēram, Lietuvā, kur tās prezidents A. Smetona paspēja savu valsti atstāt, notikumi attīstījās tāpat kā Latvijā un Igaunijā - pēc vienota Maskavā izstrādāta scenārija.

Rodas jautājums: ar ko izskaidrojama A. Šķēles pēkšņā vēlēšanās pētīt un apgaismot četrdesmito gadu vēsturi? Kāda jēga šodien, pēc piecdesmit sešiem gadiem, meklēt okupācijas režīma anonīmo līdzskrējēju un leģitimizētāju mūsdienu idejiskos pēcnācējus, ja visiem zināmi šī režīma pavisam nesenās pagātnes augsta ranga funkcionāri un "puķīšu stiepji" Ļeņina pieminekļiem tagad darbojas gan Saeimā, gan pašā Šķēles valdībā?

Sociāldemokrāti iesūdz tiesā Andri Šķēli

Marta mēneša nogalē LSDSP un LSDP Rīgas rajona tiesā tika iesniegtas prasības pret Latvijas ministru prezidentu Andri Šķēli. Latvijas sociāldemokrāti pieprasa A. Šķēlem atsaukt savus 6. marta TV pārraidē izteiktos Latvijas sociāldemokrātu godu un cieņu aizskarošus apvainojumus.

Latvijas sociāldemokrāti ir ieskaitos, ka ministru prezidenta apvainojumi mazinājuši arī sociāldemokrātu panākumus Latvijas pašvaldību vēlēšanās. Šie sociāldemokrātu iesniegumi reizē būs arī sava veida pārbaudes akmens

Izrādās, ka jēga tomēr ir, ja pirmajiem var mēģināt pieskaitīt savus nīknākos oponentus, bet otrie iekļāvušies varas komandā. Par to liecina gan jau minētā "bojāristu" piesaukšana, gan nesen par sociāldemokrātu kļuvušā Saeimas deputāta, kādreizējā "Latvijas Ceļa lokomotīves" J. Adamsona kritika. Par pēdējo ministru prezidentam esot kompromitējošs materiāls kasetē. Taču runa te, acīmredzot, ir ne tikai par atsevišķu politiķu savstarpējām anti-pātijām vien.

Ministru prezidenta interese par vēsturi un tās ne visai objektīvā interpretācija kļūst saprotamāka, ja ņemam vērā pēdējā laikā vērojamo sociāldemokrātu darbības aktivizēšanos, tās divu virzienu - "bojāristu" un "mugurēvičiešu" apvienošanās perspektīvu, viņu kopīgu deputātu kandidātu sarakstu izvirzīšanu pašvaldību vēlēšanās, to popularitātes celšanos vēlētāju vidū. Bet jauna reāla varas pretendenta parādīšanās, turklāt tāda, kuŗš pārstāv darba ņēmēju intereses, acīmredzot, nav pa prātam tagad pie varas esošajām partijām un politiķiem. Arī tiem, kuŗi sevi dēvē par apolītiskiem. Jo ir taču skaidrs, ka, iekļuvuši pašvaldībās vai Saeimā, sociāldemokrāti sekos priekšteču tradīcijām gan Latvijā, gan Eiropā un prasīs likumdošanas un izpildu varai nopietnāk risināt cilvēku sociālās problēmas. Tās gan būtu jārisina neka vējoši un neatkarīgi no sociāldemokrātu iespējamā spiediena.

Jau A. Šķēles "otrās ēras" valdībai būtu jāpārorientējas no sociālo programmu apcirpšanas uz to paplašināšanu. Pretējā gadījumā, saglabājoties lielas sabiedrības daļas nabadzībai, augstam bezdarba un noziedzības līmenim, spriedze valstī var sasniegt bīstamu pakāpi.

Latvijas tiesu kompetencei un darbībai. Nor-mālā, civilizētā, tiesiskā valstī A. Šķēlem būtu neiespējami tiesā pierādīt savu melīgo apgalvojumu patiesīgumu. Mēs zinām, ka Latvija ir "ūnikāla" un tur valda "objektīvi apstākļi", mēs zinām, ka Latvijas likteni nosaka Maskavā "labi taisīti un iepērti" mūsu tautieši un Krievzemes kriminālisti, bet mēs neesam gatavi bez ierunām akceptēt godu un cieņu aizskarošus sociāldemokrātu apvainojumus. Arī Andrim Šķēlem pienācis laiks apgūt elemntārākās uzvedības normas. □

Atklāta vēstule Latvijas ministru prezidentam A. Šķēles kungam

Latvijas sociāldemokrātiskā strādnieku partija (LSDSP) būdama Latvijas vecākā politiskā partija savā pastāvēšanas laikā piedzīvojusi un pārdzīvojusi dažādus melīgus, demagoģiskus un varmācīgus uzbrukumus.

Vēlos pievērst Jūsu uzmanību vairākiem pret LSDSP vērstiem negodīgiem uzbrukumiem gan pagātnē, gan arī mūsu dienās.

Patvaļa un varmācība

1934. g. 15. maijā K. Ulmanis ar aizsargu organizācijas palīdzību izdarīja valsts apvērsumu. Viņš likvidēja demokrātiju un, juridiski raugoties, izdarīja valsts lielāko noziegumu - Latvijas valsts nodevību!

Apcietināti tika vairāki desmiti Saeimas deputāti. Likvidētas tika LSDSP un tās jaunatnes organizācijas. Apcietināti tika LSDSP vadošie darbinieki. Tos ielika cietumā vai arī ievietoja Liepājas koncentrācijas nometnē.

Jaunā valdība piesavinājās LSDSP īpašumus, kuŗi vēl šo baltu dienu nav atdoti atpakaļ. No darba tika atlaisti daudzi LSDSP biedri - skolotāji.

Kad Padomju savienība okupēja Latviju, tad LSDSP netika atjaunota, jo komunistiskā partija par savu galveno ienaidnieku visu laiku uzskatīja sociāldemokratu.

Padomju okupācijas gados ievērojams skaits LSDSP biedru tika apcietināti, spīdzināti, izsūtīti uz vergu darba nometnēm, noslepkavoti.

Kopš 1934. gada 15. maija LSDSP bija spiesta darboties pagrīdes apstākļos. Pēckara posmā tā turpināja darboties un aizstāvēt demokrātiskās Latvijas intereses trimdā. Tās Ārzemju Komitejas darbības centrs atradās Zviedrijā - Stokholmā.

Meli un demagoģija

Melīgi uzbrukumi un LSDSP darbības nomelnošana ir turpinājusies kopš tās pastāvēšanas gadiem līdz pat mūsu dienām.

Atliek tikai palūkoties uz to, kas viss tik nav noticis dažās pēdējās nedēļās Latvijas pašvaldību vēlēšanu zīmē.

Laikraksts «Diena» uzbrukumiem LSDSP bija veltījis trīs rakstus - divi raksti nāca no žurnālistu Ozoliņa un Poča spalvām. Trešajā tika publicēts

ministru prezidenta uzbrukums LSDSP Latvijas TV. Abu žurnālistu rakstiem tuvāk nepieskāršos - tos lai izanalizē citi. Vēlos tik piebilst, ka man personīgi tie atstāja "pasūtīnājuma rakstu" iespaidu ar kādiem, diemžēl, pārāk bieži dažs labs Latvijas žurnālists mēdz mūsdienu juku laikos blakus piepelnīties.

Vēlos tuvāk pievērsties Jūsu, Šķēles kungs, TV teiktai runai par «Stāvokli valstī». Manuprāt, šī runa bija nabadzības apliecība Jums pašam, Jūsu padomdevējiem un runu sacerētājiem. Tā bija necienīga runa demokrātiskās Latvijas ministru prezidentam. Tā Jūs nevajadzīgi pats sevi ierindojāt šodienas Latvijas milzīgajā meļu un demagogu pulkā. Šīruna skaudri atklāja Jūsu un Jūsu runu sacerētāju zemo politiskās morāles un savas tautas un valsts vēstures zināšanas līmeni.

Vēlos no Jums, Šķēles kungs, kā vecākais šodien Latvijā vēl pie dzīvības esošais LSDSP biedrs, saņemt atbildes un tuvākus paskaidrojumus uz vairākiem Jūsu TV runā izteiktajiem apgalvojumiem:

1. Kādus īsti konkrētus "brīnumus" sociāldemokrāti solīja priekšvēlēšanu laikā?

2. Kādā veidā sociāldemokrātu vadoņi mānīja tautu visrupjākā veidā?

3. Kādas neizdarāmas lietas ir solījuši sociāldemokrātu vadoņi?

4. Laipni lūdzu vārdiski nosaukt vismaz kādus 30-50 konkrētus sociāldemokrātu vārdus, kas 1940. gadā "sajūsmā kaisīja ziedus uz Sarkanās armijas tankiem"?

5. Kuŗi konkrēti sociāldemokrāti (vārdi?) un cik lielā skaitā 1940. gadā iestājās un tika uzņemti LKP?

(Vērts varbūt atgādināt, ka pirms K. Ulmaņa noziedzīgā valsts apvērsuma LSDSP sastāvēja 12.000 biedru!)

6. Lūdzu darīt zināmu visu to personu vārdus, viņu profesijas un partiju piederību, kuŗi 1940. gadā Latvijas delegācijas sastāvā izbrauca uz Maskavu, lai prasītu Staļina konstitūciju un Latvijas uzņemšanu Padomju savienības sastāvā? Cik procentu no viņiem bija sociāldemokrāti?

Atļaušos Jums, Šķēles kungs, atgādināt vismaz dažus no Latvijas demokrātijas laikā LSDSP sasniegumiem, uzņemoties politisko atbildību un strādājot Rīgas pilsētas domē. Toreiz LSDSP bija Rīgas domes vadošais politiskais spēks.

1. LSDSP noorganizēja un atvēra slimo kasi Bruņinieku ielā. Slimo kase sniedza medicīnisko palīdzību un izmaksāja slimības pabalstus ne tikai darba ņēmējiem vien, bet arī mazo uzņēmumu īpašniekiem.

2. LSDSP ierosmē tika uzceltas vairākas īres mājas Šmerlī, kur īres maksas bija ievērojami zemākas nekā privātās mājās.

3. LSDSP ierosmē un vadībā uzcēla un izveidoja Centrālo tirgu.

4. LSDSP ierosmē un vadībā uzcēla "Daugavas" stadionu.

5. LSDSP ierosmē tika iekārtotas publiskas peldētavas pie Pontona tilta Daugavā un Balasta dambī.

6. LSDSP ierosmē no ārzemniekiem tika pārņemta Rīgas tramvaju satiksme un pārvalde.

7. LSDSP ierosmē tika izveidota moderna un darbībā sekmīga "Rīgas pilsētas elektrības iestāde".

8. LSDSP ierosmē atvēra un organizēja "darba biržu", kur bezdarbniekiem bija iespējas iegūt apmaksātus sabiedrībai derīgus darbus. Darba birža bezdarbniekiem izsniedza bezmaksas talonus pusdienu saņemšanai.

9. LSDSP ierosmē inteliģentiem darbiniekiem tika noteikts sešu stundu ilgš darba laiks.

10. LSDSP ierosmē Rīgas pilsētas pašvaldību darbiniekiem un skolotājiem tika piešķirtas bērnu piemaksas 25 Ls mēnesī bērna pirmajā dzīvības gadā.

11. LSDSP ierosmē tika noorganizēta sevišķu cenu inspekcija, kuŗa piem., noteica maksimālo īres maksu, cenu medikamentiem, daudzām saimniecības un rūpniecības precēm, vairākiem pārtikas produktiem utt.

Savā uzskaitē esmu varējis pieminēt tikai daļu no visa tā, ko sociāldemokrāti panāca Rīgas iedzīvotāju labā strādādami Rīgas domē. Un ne tikai Rīgā vien. Ne mazāk sekmīgi sociāldemokrāti darbojās arī praktiski visās pārējās Latvijas pilsētās un arī uz laukiem.

A. Šķēles kungs! Gaidu Jūsu atbildi uz maniem Jums uzdotajiem jautājumiem.

Ar cieņu
Roberts Senakols

ATJAUNO «BRĪVĪBAS»
ABONEMENTU 1997.

Pinas kā vista demagoģijas un melu pakulās

— Par melīgu vēstures sagrozišanu un Latvijas zemes izšeptēšanu —

Vairis Reinholds

Latvijas ministru prezidents Andris Šķēle LZS un TPA apvienošanās kongresā 1996. gada 29. novembrī deva "nenovērtējamu ieguldījumu" cīņā pret komūnisma sarkanā rēga atdzimšanu Latvijā. Atļaušos lasītāju uzmanību pievērst vairākām viņa runā izvīzītājām tēzēm:

— Es to jau esmu vairākkārt teicis, es to atkātošu vēl un vēl, kamēr varbūt kļūs skaidrāks, ka tie, kas cīnās par ierobežojumiem tirdzniecībā ar zemi, ir komunisti savā domāšanā, tie ir cilvēki, kas negrib dzīvot tādā valstī, kādu Latvijas tauta izveidoja šī gadsimta sākumā. Viņi grib dzīvot tādā valstī, kādu izveidoja boļševiki.

Atcerēsīties, lielnieku ideoloģijas pamatus.

Pirmais - likvidēt privātpašumu uz zemi kā visļauņāko privātpašuma formu.

Tas arī bija pirmais, kas tika izdarīts visās zemēs, kas nonāca komūnisma jūgā.

Otrais, ko izdarīja komunisti, bija, kā viņi to sauca, ražošanas līdzekļu nacionalizācija.

Tagad mēs vēlamies atjaunot normālo lietu kārtību, kāda tā ir tajā pasaules daļā, kur tautas dzīvo brīvībā un pārticībā, to, kāda tā bija demokrātiskajā brīvajā Latvijā...

Neviena valdība nevar būt gudrāka par vidēji dumju pilsoni...

Gluži nepārliecinoša, lai neteiku, ka galīgi neloģiska šķiet šī saistība:

jebkuŗi zemes tirgus ierobežojumi ir komunistiski..., jo komunisti visu zemi nacionalizēja.

Nacionalizējot zemi, tirgus tika nevis ierobežots, bet iznīcināts, kas tiešām arī ir raksturīga komunistu politikas pazīme. Vai Šķēles kungs tiešām uzskata, ka visur, kur pastāv zemes tirgus ierobežojumi, pie varas ir komunisti?

Kibernētikas tēvs Norberts Vīners ir atzinis, ka "neviens valdība nevar būt gudrāka par vidēji dumju pilsoni". Tomēr vismaz "vidēji dumjā pilsoņa" loģiskās domāšanas līmeni valdībai vajadzētu būt...

Tomēr šeit nav runas par gudrības, bet gan par morāles līmeni!

Tikai intereses un interpretācijas

"Latvijas Ceļa" kongresā dienu vēlāk (30.11.96.), Andris Šķēle deklarēja pats savu politikas credo: "...politikā, kā zināms, nav ne draudzības, ne arī faktu, ir tikai intereses un interpretācijas". (Abi citāti no LV 3.12.96.)

A.Šķēles kunga runa LZS un TPA kongresā, kuŗā viņš zemes tirgus ierobežojumus sasaista ar komūnismu un apliecina savu vēlmi atjaunot normālo lietu kārtību, kāda tā bija demokrātiskajā brīvajā Latvijā, ir uzskatāms piemērs ministru prezidenta savdabīgi melīgai faktu interpretācijai.

**Neliels atskats
Latvijas valsts tiesību vēsturē**

Lai to pienācīgi novērtētu, mums nāksies izdarīt nelielu ekskursu Latvijas valsts un tiesību vēsturē, tad mums būs skaidrs, kāda patiesībā bija Šķēles kunga piesauktā "normālā lietu kārtība" attiecībā uz Latvijas zemes tirgu demokrātiskajā brīvajā Latvijā.

1918. gada 18. novembrī Latvijas Tautas Padome savā uzsaukumā Latvijas pilsoņiem proklamēja neatkarīgo Latvijas valsti un paziņoja Latvijas Pagaidu Valdības nodibināšanu.

Un jau pēc dažam nedēļām - 1918. gada 6. decembrī tika pieņemti un tajā pašā dienā «Baltijas Vēstneša» (nr. 20) publicēti «Noteikumi par nekustamu īpašumu atsavināšanu un apgrūtināšanu ar parādiem».

Noteikumu saturs izteikts vienā pantā:

Visu nekustamu īpašumu, kā pilsētās, tā arī uz laukiem, iegūšana par īpašumu un atsavināšana, tāpat apgrūtināšana ar parādiem, neizslēdzot pat spaidu piedzišanu, bez Pagaidu Valdības atļaujas ir aizliegta.

1919. gada 9. septembrī Latvijas Tautas Padome pieņēma «Likumu par nekustamu īpašumu atsavināšanu un apgrūtināšanu ar parādiem», kuŗu parakstījis Tautas Padomes prezidents J. Čakste.

1921. gada 23. augustā Likumam tika pieņemti papildinājumi, kas būtiski negrozīja saturu.

1922. gada 5. janvārī ministru kabinets atkārtoti pieņēma jaunus noteikumus, kuŗus parakstījis ministru prezidents Z. Meirovics.

Noteikumu pirmajā pantā tika formulēta norma, kas atkārtotās visos turpmākos «Likumos un Noteikumos» un bija spēkā līdz padomju okupācijai:

Visu nekustamo īpašumu atsavināšana un iegūšana bez tieslietu ministra atļaujas aizliegta.

Atļauja nav vajadzīga: ja manto, ja īpašums pāriet valstij vai pašvaldībai, ja notiek darījumi starp tuviem radniekiem.

Raksturīgi, ka īpašumu izsludināt publiskā izsolē varēja bez ministra atļaujas, bet katram, kas vēlējās pirkt, tāda atļauja bija vajadzīga un bez atļaujas uzrādīšanas izsolē nevarēja piedalīties.

Gan Saeima, gan valdība atkal un atkal pievērsās šim jautājumam par nekustamas mantas iegūšanas, lietošanas un pārvaldīšanas ierobežošanu.

1927. gada 2. jūnijā pieņemts «Likums» ar tādu pašu nosaukumu un 1934. gadā viena daļa ierobežojumu tika iekļauta «Likumā par nekustamas mantas iegūšanu» un pārējie noteikumi - «Lauksaimniecības nolikumā».

Kā jau minēts, pēc sava satura minētie likumi ir identiski. Bez tieslietu ministra atļaujas nekustamā īpašuma iegūšana un atsavināšana ir aizliegta!

Stingri noteikumi ārzemniekiem

Speciāli un vēl stingrāki noteikumi paredzēti attiecībā uz ārvalstniekiem.

Citēsīm galvenos no tiem:

Ārvalstu pilsoņiem aizliegts iegūt uz laukiem, bet pierobežas joslā arī pilsētās un miestos (ciemos), nekustamu mantu (īpašumu) īpašumā vai dzimtslietošanā (dzimtsnomā, uz obroka, činša un tamlīdzīgām tiesībām);

Ārvalstu pilsoņi var nomāt, lietot vai pārvaldīt uz pilnvaras pamata nekustamu mantu (īpašumu) uz laukiem bet pierobežas joslā arī pilsētās un miestos (ciemos), vienīgi ar katrreizēju valdības atļauju. Šī likuma noteikumi attiecās arī uz juridiskām personām, kas dibinātas uz ārvalstu likuma pamata, kaut arī viņām būtu atļauts darboties Latvijā; Par noteikumu pārkāpšanu draud kriminālatbildība.

Meli atrod meli Šķēles personā

Mēs redzam, ka līdz padomju okupācijas brīdīm, neviens Latvijas politiķis nevērsās pret likumu, kas kategoriski aizliedza ārvalstniekiem iegūt īpašumā Latvijas lauku zemi. Šajā jautājumā bija vienoti sociāldemokrāts Jānis Rainis un zemsavietis Kārlis Ulmanis. Tādi priekšlikumi, kas pieļautu Latvijas zemes likumīgu brīvu iztirgošanu kuŗam katram, vispār netika ne izteikti, ne iesniegti, ne apspriesti.

Mēs lieku reiz atkal piedzīvojam, ka notiek prasta tautas apmaušana. Mācītais kungs izsaka gluži pamatotu tēzi, ka komūnismam raksturīgi īpašuma tiesību ierobežojumi. Nākošā tēze ir tā, ka pirms A. Šķēles valdīšanas perioda pieņemtie likumi ietver sevī ierobežojumus tirdzniecībā ar zemi. Arī pilnīgi pareiza atziņa.

Un tad seko melīgais secinājums: *līdzšinējie likumi ir komūnistiski un cilvēki, kas tos aizstāv ir komūnisti.* Atsauksim atmiņā klasisko loģikas kūleņa piemēru: visi suņi ir četrkājaini, arī kaķis ir četrkājains. Tātad, loģiskam secinājumam jābūt, ka arī kaķis ir suns. Tipisks sofisma (apzināti lietota loģikas kļūda ļaužu apmaušana) piemērs. Latvijas ministru prezidents, A. Šķēles kungs piekopj politiku, kuŗa balstās uz atziņu: tauta jau nav aita, tai visu var iestāstīt...

Ja jau politikā nav faktu, tikai intereses un interpretācijas, tad par morāli vispār nevar būt runas...

Nopietni draudī pazaudēt zemi

Mēs pagaidām varam tikai minēt, kā interesēs ir iztirgot ārvalstniekiem Latvijas lauku zemi? Katrā ziņā, šīs intereses ir pretējas latviešu tautas nacionālajām interesēm.

Kad mēs atsaucamies uz Latvijas brīvvalsts likumiem, mums parasti tiek atcirsts: Tagad ir citi laiki!

Tiesa, laiki ir citi, un draudī Latvijai pazaudēt savu zemi ir kļuvuši daudz reālāki. Divdesmitajos un trīsdesmitajos gados ierobežojumiem lauku zemes pārdošana nebija tik lielas nozīmes kā šodien. Saņemot zemi, latviešu zemnieks bija piepildījis savu mūžseno sapni pēc "sava kaktiņa, sava stūriša zemes", un zeme bija viņa turības pamats. Varbūtība, ka kāds pārdo savu zemi ārvalstniekiem bija niecīga.

Un tomēr tika pieņemts likums ar visstingrākajiem ierobežojumiem. Pat

nomāt zemi bija ļauts tikai ar ikreizēju valdības atļauju. Tagad, kad daudzi pilsētas bezdarbnieki saņēmuši īpašumā savu tēvu zemi uz laukiem, daudzi no viņiem nesaņem ne pabalstu, ne pensiju; šie trūkumcietēji būs gatavi pārdot Latvijas zemi par dažiem desmit latiem hektārā.

Droša peļņa zemes spekulantiem

Latviešu politiķi savā apmātībā no vienas Saeimas sienas līdz otrai nobalsoja par «*Grozījumi likumā. Par zemes privatizāciju lauku apvidos.*» Šķēršļi un pat ierobežojumi Latvijas lauku zemes iztirgošanai ir noņemti, "vidēji dumjajam pilsonim" par apmierinājumu ir atstāti daži šķietami ierobežojumi, kuŗi nevienu darījumu nepadara neiespējamu, vienīgi prasa papildus pūles noformējumā.

Latvijā reģistrēta publiska akciju sabiedrība, ja vien tās akcijas kotējas fondu biržā - kaut arī neviena tās akcija nebūtu Latvijas pilsoņa rokās - var uzpirkt neierobežotā daudzumā Latvijas lauku zemi, bez jebkādam valsts vai pašvaldību institūciju atļaujām. Bez jebkādiem ierobežojumiem arī valsts rezervātu zemi, arī zemi pierobežas joslā, arī zemi jūras un liča kāpu un citu ūdenstilpņu aizsargjoslās, arī lauksaimniecības un meža zemi...

Komerbanka nākošos desmit gados varēs peļņu nodrošināt tikai spekulējot ar zemi, izsniegt kredītus un pelnīt procentus nebūs vajadzības.

Tādas pašas tiesības ir jebkuŗai firmai, kuŗas pamatkapitālā vairāk kā puse pieder fiziskajām un juridiskajām personām no valstīm, ar kuŗām Latvijai ir noslēgti investīciju aizsardzības līgumi.

Trūkst prasības pēc fiziskas personas - Latvijas pilsoņa

Nav pat izvirzīta prasība, lai fiziskā persona būtu šīs valsts pilsonis. Ir taču zināms, ka katrā no šīm valstīm savas firmas var nodibināt un reģistrēt jebkuŗas valsts pilsoņi un uzņēmēj sabiedrības. Pietam, noreģistrēt caur kādu juridisku biroja šādu firmu var pat neizbraucot no Rīgas vai Maskavas. Firmu ārvalstīs var nodibināt jebkuŗas valsts pilsoņi un nepilsoņi, arī Krievijas pilsoņi, kas dzīvo Latvijā un balso par komūnistiem, nepieķertie un vēl uzskaitē nenokļuvušie reketieri, narkotiku tirgotāji un pasta mašīnu

aplauptāji u.c.

Un, ja ārvalstīs reģistrēta firma nodibina Latvijā savu meitas firmu, tad tā var pirkt Latvijas zemi no Latvijas nabagiem, cik tik vien tā vēlas. Atliek vēl tikai piebilst, ka likumā minētie investīciju aizsardzības līgumi nebūt negarantē Latvijas pilsoņiem tiesības brīvi pirkt zemi šajās valstīs.

Bija nepieciešama sevišķa atļauja

Demokrātiskajā brīvajā Latvijā, kuŗas normālo lietu kārtību grib atjaunot A. Šķēle, pat vidējas firmas dibināšanai bija nepieciešama finansu ministra atļauja. Šodien Latvijā tādu firmu bez jebkādas atļaujas var nodibināt katrs, kam kabatā ir nieka 2000 Ls. Un pērkot Latvijas zemi, viņam nav nepieciešams ne uzrādīt ienākumu avotu, ne apliecināt un pierādīt, ka ir samaksāti nodokļi. Viņam nav arī jāpamato, kādam nolūkam šī zeme tiek pirka. Demokrātiskajā Latvijā tieslietu ministrijas ierēdņi visus šos apstākļus rūpīgi pārbaudīja, un "normālā lietu kārtība" bija tāda, ka neviens zaglis vai krāpnieks, kuŗam nebija legālu ienākumu, nemaz nevarēja tīkot pēc šīs Latvijas zemes. Katram pircējam, katrai Latvijas firmai, kuŗai nebija aizliegts zemi iegādāties, bija jānorāda, kādam nolūkam zeme tiks izmantota. Spekulācija, kad zemi laukos lielos daudzumos uzpērk tikai un vienīgi, lai sagādātu cenas kāpumu, bija pilnīgi izslēgta.

Šodien viss atļauts un iespējams

Tagad tas viss ir atļauts un iespējams. Viss tas arī nenovēršami notiks, ja vien likumdevēji steidzīgi nenāks pie prāta un neķersies pie savas kļūdas izlabošanas.

Tagad Latvijā lauku zemes cena svārstās no 50 līdz 250 Ls hektārā. Tā ir smieklīgi zema cena un par šādu cenu atļaut zemi pārdot ārvalstnieku firmām ir noziegums. Latvijas valsts pienākums būtu nodrošināt ar kredītiem uzņēmīgākos latviešu lielsaimniekus, lai tie spētu nopirkt zemi no nabadzīgajiem zemes atguvējiem un to pienācīgi apstrādāt. Tā vietā valdība ir dzinusi vēl vienu naglu latviešu zemniecības zārkā. Tas viss bijis iespējams, diemžēl, arī ar tās partijas atbalstu, kuŗa jau pēc sava nosaukuma vien un arī pēc savām aizsturiskām tradīcijām ir aicināta aizstāvēt savus Latvijas zemniekus.

Šķēle kuļas kā vista...

(Turp. no 9. lpp.)

Par brīvvalsts likumu atjaunošanu

Latvijas sociāldemokrātu nostāja zemes tirgus jautājumā skaidri pateikta partijas programmā, kas pieņemta pirms 6. Saeimas vēlēšanām: jāatstāj ierobežojumi ārzemniekiem iegūt Latvijā zemi īpašumā, pieļaujot ilgtermiņa nomu. Domāju, ka sociāldemokrāti, bez sevišķām ierunām, varētu akceptēt Latvijas brīvvalsts likumu darbības atjaunošanu. Diemžēl, kā tas skaidri pierādījies, tad to nav spējīgas un gatavas akceptēt 6. Saeimā pārstāvētās partijas.

Mums, sociāldemokrātiem, nav pieņemama politika bez morāles, politika, kuŗa balstās nevis uz faktiem, bet uz augstprātīgu demagoģiju. Politiķis, kuŗš Latvijas zemes iztirgošanas ierobežojumus nosaucis par komūnistiskas domāšanas pazīmi, ir metis sejā smagu apvainojumu Latvijas valsts dibinātājiem, divdesmito un trīsdesmito gadu Latvijas valstij uzticīgajiem politiķiem un reizē visiem godīgajiem Latvijas patriotiem

Šepes svarīgākas nekā valsts

Šeptmaņiem jau parasti savas privātās šepes ir svarīgākas par valsti. Ikdienu rūpēs un steigā piemirstam, ka viens no šodienas Latvijas veiklākajiem un lielākajiem septmaņiem ir neviens cits, kā mūsu pašu Latvijas ministru prezidents.

Vērts atsaukt atmiņā brīvvalstsgadu laika žurnālista Ernesta Blanka liktenīgo brīdinājumu:

Ja Latvijā valsts vadība nonāks saimniecisko darbinieku rokās, tad valsts pastāvēšana būs apdraudēta.

Kā mēs visi to labi zinām, tad vienreiz jau šis brīdinājums Latvijai un latviešiem izrādījās pravietisks. Tomēr maldās visi tie patvaldnieki, kas iedomājas un cer, ka tautas vientiesības un pacietības mērs ir bezgalīgs!

«Brīvību» nr. 3 rediģējis, salicis un ielauzis Vilnis Zaļkalns. Ilustrācijas zīmējis Tenis Grasis. «Brīvībā» publicētie materiāli var nesaskanēt ar LSDSP amatpersonu un red. viedokli izmantojot materiālus pārpublicēšanai atsaukties uz «Brīvību»

Latvijas pašvaldību vēlēšanu rezultāti

Atsevišķo partiju iegūtais vietu skaits:

Latvijas Zemnieku savienība	168
Demokrātiskā partija "Saimnieks"	83
Apvienība "Tēvzemei un Brīvībai"	44
Savienība "Latvijas ceļš"	41
LSDSP + LSDP	35
"Mēs savam novadam"	21
Latvijas Nacion. konserv. partija "Latvijai un Venstpilij"	11
Kristīgā tautas partija	8
Tautas saskaņas partija	5
Latvijas Nac. demokrat. partija	4
Latvijas Socialistiskā partija	4
Latgales Demokrātiskā partija	4
Partija "Tautas kustība Latvijai"	4
"Kust. par soc. taisnīgumu un līdztiesību Latvijā"	4
Latvijas Kristīgo dem. partija	3
Latv. neatkarības partija	3
Naiconālā progresa partija	3
Latvijas Zaļā partija	2
Krievu partija	2
Partija "Mūsu zeme"	1
Apvienība "Liepājas attīstībai"	1
Latvijas Konservatīvā partija	1

LSDSP + LSDP panākumi atsevišķās pašvaldībās

Rīgā	11	Stendē	1
Daugavpilī	13	Kraslavā	1
Rezeknē	1	Balvos	1
Jelgavā	2	Ogrē	1
Liepājā	2	Preiļos	1
Jūrmalā	2	Saldū	8
Madonā	2	Salaspilī	1
Viljānos	1	Jēkabpilī	1
Gulbenē	1	Viljānos	1
Cēsis	1	Kauguros	1
Rundālē	2	Talsos	1
Baldonē	1	Olainē	8
Camikavā	1	(sat. nepilnīgs!)	

LSDSP + LSDP Rīgas Domē ievēlētie deputāti

1. E. Baldzēns	6. T. Ērenštreits
2. L. Barkāns	7. J. Gulbis
3. L. Bojārs	8. A. Klotiņš
4. J. Brodelis	9. L. Lasmanis
5. I. Burvis	10. Viola Lāzo

11. Jānis Misiņš

LSDSP ĀK sveicieni un sekmju novēlējumi

LSDSP priekšsēdim
LSDSP pr-ža biedriem
LSDSP CK locekļiem
LSDSP kandidātiem (partijas biedriem!) pašvaldību vēlēšanās

Esiet sumināti!

Jau tuvākajās stundās mums būs zināms, kā pašvaldību vēlētaji būs novērtējuši Latvijas sociāldemokrātus, cik daudzi no tiem būs bijuši gatavi uzticēt pašvaldību darbu sociāldemokrātiem? Novēlu jums iegūt iespējami labākos vēlēšanu rezultātus! Ievēlētajiem kandidātiem savukārt labākie sekmju vēlējumi pašvaldību darbā!

Sociāldemokrātu izvirzīto un Latvijas vēlētajū ievēlēto pašvaldību kandidātu zināšanas, spējas un goda prāts izšķirošā mērā noteiks arī Latvijas sociāldemokrātu panākumus 7. Saeimas vēlēšanās.

Mūsdienu "Mērnieku laikos", kad civilizētās pasaules ētiskās, morālās, demokrātiskās sadzīves normas un vērtības ikdienas Latvijā tiek prasti brādātas kājām, tieši sociāldemokrātijas ideoloģija tik ļoti nepieciešama patiesi brīvas, demokrātiskas, tiesiskas labklājības Latvijas izveidošanai. Sociāldemokrātu ideoloģijai Latvijā ir jābūt ciešā saskaņā ar Latvijas un tās pamattautu - latviešu un libiešu - interesēm. Ņemsim piemērus no Zviedrijas, Vācijas, Anglijas, Holandes u.c. Rietumeiropas sociāldemokrātiem, kuŗi allaž pirmām kārtām ir aizstāvējuši paši savas valsts un pamattautas intereses un tikai pēc tam pievērsušies starptautiskās solidaritātes pienākumiem.

Mēs uzvarēsim un mums būs lieli panākumi, ja vien mūsu izvirzītie pārstāvji būs patiesi Latvijas sociāldemokrāti, būs godīgi savas valsts un tautas patrioti, ja tie būs zinīgi un nepadosies alkatības viņinājumiem, ja tie spēs nesavtīgi sadarboties savā starpā un spēs atrast Latvijai un latviešiem iespējami piemērotākos un labākos politiskos, ekonomiskos un sociālos risinājumus.

Brīvi sveiks!

Vilnis Zaļkalns

Kurš isti uzvarēja galotņu konferencē Helsinkos?

Vilnis Zaļkalns

Divdesmit četras stundas pēc vēsturiskās ASV prezidenta Bila Klintonā un Krievijas prezidenta Borisa Jeļcina preses konferences Somijas galvaspilsētā ir jau iespējams bezkaislīgi novērtēt galotņu konferences rezultātus un izdarīt secinājumus, kurš tad isti uzskatāms par uzvarētāju un zaudētāju? Saprotams, mūs, baltiešus, pirmām kārtām interesē, kāds isti pēc Helsinku sarunām ir Baltijas valstu stāvoklis?

Krievijas puse Helsinku sarunām bija sagatavojusies ļoti rūpīgi. Uz Helsinkiem tika nosūtīti Krievijas labākie propagandisti. Krievijas propagandas pasākumi bija augstā līmenī. Plašajai un veiksmīgajai šarma ofensīvai bija nenoliedzams pievilksanas spēks un panākumi. Rietumu žurnālistu lielākais vairākums galotņu konferences laikā uzturējās krievu un nevis amerikāņu informācijas centrā. Likumsakarīgi masu mediji galveno uzmanību pievērsa krievu pārstāvjiem. Daudzos gadījumos neapzināti tika pat veicināta Krievijas viedokļa popularizēšana un krievu prasību vairāk vai mazāk atbalstīšana.

Klintonš tika attēlots kā klibs vārgulis, Jeļcins savukārt kā spēkavīrs. Klintonā pieklājīgais džentelmeniskums tika iztulkots kā vājums un piekāpība. Jeļcina bravūrīgums, asi noskaldītās, šķietami nepiekāpīgās frāzes sākotnēji interpretētas kā uzvarētāja stāja un valoda.

Kā jau tik bieži krievu un Krievzemes diplomātijas sakarībās, tuvāk iedziļinoties gala rezultātos, jāsecina, ka notikusi kārtēja blefošana.

Uzvarētājs ir Klintonš

Helsinku sarunu rezultāts ir pārsteidzoši pozitīvs. Draudzība abu prezidentu starpā ir saglabāta. Neraugoties uz abpusēji straujo un aso retoriku pēdējo nedēļu laikā, Jeļcinam nācās piekāpties gandrīz vai visos sarunu punktos.

Šajā ziņā - izņēmuma kārtā - jāpiekrit Krievijas KP vadonim Genadijam Zjuganovam.

Jeļcinam nācās piekāpties NATO paplašināšanas jautājumā. Viņa protestiem un asi formulētai nepatīkai bija

vairs tikai teātrāla nozīme. Jeļcinam neizdevās arī izspiest no Klintonā NATO juridiski saistošu sevišķu līgumu ar Krieviju.

Par lielu pārsteigumu NATO, Krievija bija gatava piekāpties jaunu antirobotu uzstādīšanai, kas būtībā ir pat pretrunā ar šobrīd spēkā esošo ABM līgumu.

Jeļcins apsolīja arī STARTA 2 līgumu ratificēšanu Dumā. Krievijai neizdevās iegūt sev praksē pieprasītās veto tiesības NATO paplašināšanās jautājumā.

Samaksa Jeļcinam par piekāpību

Krievijas piekāpība tika iegūta ar vairākiem "burkāniem". Pats saldākais varbūt ir Klintonā solījums, ka Krievija drīkstēs piedalīties gaidāmajā G-7 valstu tikšanās konferencē Denverā (ASV) pie viena galda ar 7 lielajiem un nākotnē varēs sevi uzskatīt pat par 8. pilntiesīgo locekli.

Tāpat Jeļcins ieguva Klintonā solījumus lupatimperijas ekonomikas atbalstam. Krievijai tiks iekārtota pilntiesīga vieta pasules tirdzniecības organizācijā WTO un vairākās citās starptautiskās organizācijās.

Krievijas sākotnēji kategoriski pieprasītā sevišķa saistošā līguma ar NATO vietā, tai tika piedāvāta iespēja parakstīt politiskas saistības ar visiem NATO dalībnieču valstu vadītājiem. Krievija iegūs konsultēšanas tiesības NATO jautājumos, bet nekādā ziņā - kā tas atkārtoti tika uzsvērts no Klintonā puses - veto tiesības. NATO nākotnes nodomu paziņojuma dokumentā tiks atklāti ierakstīti, ka NATO neapņemas jaunajās dalībnieču valstīs izvietot kodolieročus un tur stacionēt permanentus ārvalstu militāros spēkus.

Klintonš sevi parādīja kā baltiešu draugs

Sarunās ar Jeļcinu Klintonš nav izrādījis piekāpību Baltijas jautājumā, neraugoties uz Krievijas masīvajiem draudiem pirms konferences - nekad un nekādos apstākļos - nepieļaut Baltijas jebkādu centienus tuvināties NATO. Klintonš pietiekami skaidri parādīja, ka baltiešiem NATO durvis būs atvērtas arī nākotnē.

ASV trīs Baltijas valstis turpina

uzskatīt par neatkarīgām valstīm ar visām tām pašām tiesībām kā jebkurai citai neatkarīgai valstij. ASV pauž enerģisku pretestību Krievijas nepāprotamajiem nodomiem Baltijas valstis atgūt atpakaļ savā interešu sfērā.

Sarunās ar Somijas prezidentu Marti Aktisari Bils Klintonš sevišķi uzsvēra savu atbalstu Baltijas valstīm un lūdza Somijas prezidentu darīt to zināmu Baltijas valstu galvām. Sarunās ar Krieviju viņš neesot aizmirsis Baltijas valstis un no ASV puses neesot notikusi nekāda piekāpšanās.

Primakovš turpina ālēties

Klintonā nostāja Baltijas jautājumā izraisīja drudzainu Krievijas diplomātisku rosību. Sevišķā preses konferencē - isi pēc abu prezidentu sarunām - Krievijas ārlietu ministrs Jevgeņijs Primakovš centās klātesošos masu mediju pārstāvjus nobiedēt ar drūmu pareģojumu, ka Baltijas jautājums draudot iedragāt NATO un Krievijas attiecības. Krievija nedomājot ne mazākā mērā mazināt savu pretdarbību Baltijas valstu centieniem tuvoties NATO.

Savus draudus Primakovš papildināja ar paziņojumu, ka Krievija neparakstīšot robežlīgumu ar Igauniju. Igaunijai vispirms esot jāpārtrauc krieviski runājošās minoritātes diskriminēšana. Varam būt droši, ka Krievijas iebaidīšanas un dezinformācijas kampaņas nevien turpināsies, bet pat pieaugs spēkā un apmēros.

Tas tomēr nedrīkstētu mūs sevišķi nobaidīt un izraisīt kādu piekāpības ķēdes reakciju. Krievs ir pasaules lielmeistars blefošanā. Centīsimies paturēt vēsas galvas, sadarbosimies savā starpā, strādāsim veikli un mērķtiecīgi, tad arī šie kārtējie Krievijas draudi izskanēs kā tukši kaķa lāsti debesīs.

Vadona un "Varavīksnes" politikas rezultāti

68% Latvijas iedzīvotāju (1,7 milj.) ienākumi ir zemāki nekā krīzes iztikas minimums (52 Ls). Savukārt 44% iedzīvotāju ienākumi nav lielāki nekā minimālā darba alga (38 Ls).

Amerikai pienācis laiks runāt skaidru valodu

Dagnija Lapsa

- NATO paplašināšana ir ASV morālajās, stratēģiskajās un politiskajās interesēs. Ar šādiem vārdiem pēc nozīmīgās galotņu tikšanās Helsinkos savu rakstu avīzē «The Washington Post» (23.3.97.) sāk Trents Lots, republikāņu senators no Mississipi. Senators, kas vada ASV Senata vairākuma grupu.

Viņš aprāda, ka līdz reālai NATO paplašināšanai vēl nedrošs un grūts ceļš ejams, bet republikāņi vēloties sadarboties ar prezidentu Klintonu ilgstošas ASV nākotnes ārpolitikas veidošanā, kas savos pamatos balstītos uz Eiropas - Atlantijas savienību.

Pēc senatora Lotsa domām ASV administrācijai pēc Helsinku sarunām aktīvi jāiesteno četri pamatprincipi. Pirmām kārtām esot jāuzsver, ka neskaidribs un nenoteiktības posms jautājumā par NATO paplašināšanu ir aiz muguras. Vairāk nekā trīs gadus ticis spriests par to, vai, kad un kā NATO paplašināt. Tas devis iespējas krievu nacionalistiem sakāpināt pret

NATO vērstas kampaņas un zināmā mērā bremzējis Centrāl- un Austrumeiropas demokratu visnotaļ likumīgo vēlēšanos pievienoties aliansei.

Senators Lots uzskata, ka Klintons nedrīkstot vilcināties ar to valstu vārdā nosaukšanu, ko ASV atbalstītu kā nākamos NATO kandidātus otrajā uzņemšanas gājienā. Pašas NATO dalībvalstis savu izvēli jau izdarījušas. Francija rekomendē Rumāniju, Itālija - Sloveniju un Vācija - Poliju. Tagad pienācis laiks arī Amerikai runāt skaidru valodu.

Otrkārt, esot svarīgi formulēt NATO nākotni, jo pašreiz, pēc senatora domām, ASV administrācija esot pārāk pārņemta ar Krievijas attieksmes ieviešanu. Amerika uzskata, kā pirmajai NATO paplašināšanas kārtai sekos nākamā, kas tad varētu ietvert arī Baltijas valstis. Šis viedoklis esot jāatkārto vēl un vēl. Tik bieži, noteikti un neatlaidīgi, lai vairs nevienam vispār nevarētu rasties jekādas aizdomas, ka ASV vispār varētu otru reizi šajā gad-simtā atstāt Baltijas valstis tās lielā un varenā kaimiņa varā.

Treškārt, Lotsa kungs brīdina no pārlieku lielas uzticēšanās Krievijas solījumiem. Jāseko konkrētiem solījumiem, tikai tie spējot liecināt vai Krievija patiesi akceptē NATO paplašināšanos, vai patiesi norisinās Krievijas imperialistisko tieksmju mazināšanās. Bez tam, jebkuŗa vienošanās ar Krieviju NATO sakarībā ir jāpadara plašai sabiedrībai pilnīgi atklāti zināma, jo šis vienošanās nosaka un ietekmē Eiropas drošību.

Visbeidzot. Senators Lots uzskata, ka ASV Senatam nekavējoties jāiesaistās NATO paplašināšanas jautājumu risināšanā. Paplašināšanās izmaksas būs lielas. Par tām visām nāksies balsot. Tāpēc Senatam esot jābūt pilnīgā skaidrībā par detaļām jau pirms iespējamās līguma ratificēšanas 1998. gadā. Šai sakarā republikāņi ierosina izveidot divpartiju "NATO novērošanas grupu", kas palīdzētu ASV administrācijai sarunās par NATO paplašināšanos un nodrošinātu valdībai politisko atbalstu Senatā. □

Lasi, prasi un izplati
«Brīvību»

Jāaktivizē "miera cīnītāji" un citi izmantojami muļķi

Vilnis Zaļkalns

Krievijas drošības politikas eksperts Sergejs Karaganovs nav rietumos gluži svešs un nepazīstams vārds. Viņš nedrīkstētu būt sevišķi svešs arī mums baltiešiem, vismaz tiem, kuŗiem vēl visai labā atmiņā ir viņa vārdā 1992. gadā nodevēta doktrīna par Krievijas "leģitīmajām tiesībām" attiecībā uz "krieviski runājošo minoritāšu aizstāvību tuvējās ārzemēs".

Eleganti tērpies rietumos šūtos uzvalkos, smalkām rietumu intelektuāļa brillītēm rotāts, gludi skūtu galvu, labām manierēm, nevainojamu angļu valodu - Sergejs Karaganovs, Maskavas Eiropas institūta vicedirektors, ir ļoti patīkams sarunu partneris jebkuŗam rietumu žurnālistam, politiķim, zinātniekam. Viņš patiesi māc pārstāvēt Krievijas bizantisko politiku un intereses. Karaganovs reprezentē jauno Krievijas diplomatu paaudzi, kas cinismā un politiskā amorālē neatpaliek no saviem padomju laiku priekštečiem un nereti tos viltībā pat pārspēj. Šie jaunie Krievzemes dēli ir bīstamāki, jo

viņi ir apguvuši rietumu ieražas, daļēji ieguvuši arī šeit izglītību un pilnīgāk izprot rietumnieku "zilacainīšu vājības".

Ar Sergeju Karaganovu tikās arī Somijas dienas laikraksta «Hufvudsbladet» žurnālists Bjarni Nitovuori, kuŗš (Hfbl., 22.3.97.) saistoši atstāta veiklā krieva propagandista viņam paustās gudrības.

Sarunas ievadā Karganovs apgalvo, ka, diemžēl, diskusiju sākuma posmā par NATO iespējamo paplašināšanos, Krievija esot reagējusi pārāk maigi, pieklājīgi un padevēji.

- Mums jau pirms trīs gadiem vajadzēja rietumiem skaidri un gaiši deklarēt savu "nē". Mēs gan teicām "nē", bet tas neizskanēja pietiekami skaļi un noteikti. Mums vajadzēja būt daudz tiešākiem, tad droši vien vispār nekāda NATO paplašināšanās nebūtu notikusi.

Sergejs Karaganovs kategoriski noraida apgalvojumus, ka Krievija NATO paplašināšanos cenšas aizkavēt ar draudu palīdzību. Toties, tagad gan,

Krievija uzsākot enerģisku un mērķtiecīgu darbību visu 16 NATO dalībnieču valstu galvaspilsētās, lai turienes valdības un vienkāršie cilvēki saprastu un beidzot apzinātos stāvokļa nopietnību. Tā esot liela vēsturiska kļūda paplašināt NATO!

Karaganovs ir pieklājīgs, smaidīgs un atklāts. Viņš nemaz nedomā slēpt, ka Maskava tagad domājot aktivizēt savus rietumu draugus - miera cīnītājus un citus labas gribas cilvēkus, lai tie aktīvi iesaistās NATO paplašināšanas aizkavēšanas vai vismaz novilcināšanas demonstrācijās. Krievija izmantošot arī savas daudzās iespējas NATO paplašināšanos sadārdzināt iespējami lielākos apmēros.

- Ir nepieciešami kāpināt arī NATO ekspansijas psiholoģiskos un politiskos izmaksas apmērus, smaidīgi savam somu sarunu partnerim klāsta Sergejs Karaganovs. Maskavai esot simtiem visdažādāko iespēju izdarīt spiedienu dažādos virzienos no dažādām pusēm. Tas viss kopā ievērojami apgrūtināšot un aizkavēšot NATO sasniegt savus (Turp. 15. lpp.)

Dr. Ulafa Jāņsona piebildumi

"Materiālu nabadzību ir iespējams pārvarēt, bet ne gara nabadzību".

(Mišels de Montēns)

Dažkārt dzirdēts, ka "ārpusnieki" jeb ārzemju latvieši esot pārāk kritiski pret norisēm atjaunotajā Latvijā. Taču parasti šī kritika ir izteikta savaldīgā formā, norādot uz negatīvo parādību cēloņiem, ko radījusi necilvēcīgā padkrieviskā okupācija. Daudz skarbāk un nežēlīgāk par pašmāju nebūšanām izsakās "iekšpusnieki". Tā, piemēram, kāds tautietis - Jānis no Gāliņciema Ventiņos - atceroties jūsmīgās "barikāžu dienas" 1991. gada janvārī, raksta «Nacionālā Neatkarībā» (š. g. nr. 6):

To visu atceroties, asaras tā vien rosās acīs. Tikai žēl, ka viss tas veltīgi. Mīļie cīņu biedri, tautas brāļi! Veltīgi tāpēc, ka esam glēvi pārtraukuši cīņu, ka pieļāvām šai komunistu mafijai māti Latviju pārvērst par lētu stacijas prostitūtu, ļāvām izlaupīt, pazemot un nodot! Kļūdījāties? Ar viltu un meliem, bet mūsu pašu rociņām šie bijušie komunistu dižvīri, atkal tikuši krēslos, dara savus melnos darbus. Kļūdījāties? Bet, ja vienas un tās pašas kļūdas pieļaujam atkārtoti, tad jāšāk domāt par savām prāta spējām. Vai mūsu lētticība un vientiesība nav pārtapusi plānprātībā? Negribas ticēt. Ar skaudību jāskatās, kā tautas pasaulē cīnās par savām tiesībām! (...) Vai mēs jau būtu pārvērtušies par padomju hibridu un nožēlojamu, glēvu vergu baru?

Var piebilst, ka pāreja no totālītāras iekārtas (turklāt okupantu uzspiestas) uz demokrātiju ir grūts un sarežģīts process. Pilsoniskas brīvības var izmantot arī demagogi un politiski avantūristi, kā arī demokratijai tieši naidīgi spēki. Tāpēc demokrātija prasa politiski apzinīgus un sabiedriski aktīvus pilsoņus, bet tādi nekur nerodas pēkšņi.

Necerot, ka Latvijas "jaunie veclaika varasvīri" varētu kaut ko jēdzīgu paveikt valsts un tautas labā, sabiedrībā izteiktas domas:

Jācer uz jaunāko paaudzi, uz tiem, kas tagad vēl iet skolā.

Taču priekšnoteikums šādām cerībām ir radikāla izglītības sistēmas reforma, kas iztūritu skolas no padkrieviskajiem piesārpojumiem, no latviešu valodas, kultūras un vēstures izkropļojumiem. Diemžēl sešu gadu laikā nekas tāds nav manīts. Laikam, lai nodrošinātu okupantu nodibināto stāvokli skolās, tagad par izglītību ministru iecelts rusofilā "Saimnieka" līdzpriekšsēdis **Juris Celmiņš**, provinciāls kompartijas funkcionārs, kuŗa sadarbībā ar čeku prokuratūra kavējoties izmeklēt. Pēc 6. Saeimas vēlēšanām, kad Čeveris plānoja koalīciju ar Jukumu Zīgeristu, J. Celmiņš parādīja savas gara spējas, noskaitīdams partijas darbā iekalto neticami mulķīgo frazi:

Šai koalīcijā ir pretrunas, bet tās nav antagonistiskas (t.i. pretrunīgas).

Ivars Ņezbers pasteidzās šo negribētā humora taisītāju apzīmēt par "istā kaluma vīru".

Kādreiz Latvijā izglītības ministra postenis bija rezervēts tikai ievērojamiem kultūras un zinātnes darbiniekiem. Arī Jānis Rainis kādu laiku bija šajā amatā. Tagad mums ir bij. Tukuma rajkoma sekretārs ar sakariem iekšējā izspiedzē, kas jau publiski paguvus aplicināt savu ģeķību. Par tāda kaluma vīriem Gudrais Zalamans saka,

- Kā suns savu vēmekli atkal ierij, tāpat dzen tas ģeķis atkal savu ģeķību

Lai padarītu vispārējo ainu Latvijā vēl rēgaināku, par minprēža biedru iecelts okupantu aktīvs kolaborants **Juris Kaksītis**, kas vēl nesenaajā pagātnē vajājis un tiesājis patriotiski noskaņotus latviešus (arī Rolandu Sila-raupu). Gribēdams aizstāvēt savas partijas biedru, Z. Čeveris savukārt at-gremojis nodēlēto kolaborantu teicienu:

- Viņš (Kaksītis) ir tikai pildījis tā laika likumus.

Arī nacistu ierēdnis Eichmanis, kas kārtēja žīdu transportu uz dažādām noietnēm, aizstāvējās burtiski ar tiem pašiem vārdiem. Kā zināms, šī argumentācija noveda Eichmani turpat, kur

citus bendes kalpus - pie karātavām. Vai tiešām Kaksītis un viņa "advokāts" nespēj apjēgt, ka Latvijas okupācija bija starptautisks noziegums (vispār atzīts un nosodīts), ka okupācijas vara bija nevien nelikumīga, bet arī augstākā mērā krimināla, kas plānveidīgi centās panākt **latviešu tautas iznīcināšanu**.

Atzīstot, ka attiecīgā persona ir rīkojusies saskaņā ar slepkavīgās okupācijas varas "likumiem", tiek atzīts, ka tā izdarījusi vissmagāko un nicināmāko noziegumu pret savu tautu.

Bet Kaksītis, kā profesionāls (okupantu jurists) sakārtošot Latvijas likumdošanu. Kas par profesionālu? Vai tad PSRS bija tiesiska valsts. Latvijas lielāka nelaime ir bijusi okupantu sagatavotie dažādie "profesionāļi", kas atbildīgi par nožēlojamu stāvokli valstī.

Bez norēķināšanās ar pagātņi un morāliskas attīrīšanās Latvija nevarēs atbrīvoties no okupantu "labi taisītiem" profesionāliem noziedzīgās vara kalpotājiem.

Ar to savus piebildumus beidz profesionālās nodevības pētnieks

Dr. Ulafs Jāņsons. □

Daudz baltu dieniņu!

- Tālim Forstmanim 50 -

Gadi steidzas - to atzīt un akceptēt nācies ar tādai izcilai ventīņu atvasei, kā uzņēmējam un LSDSP ĀK loceklim Tālim Forstmanim, Kanādā. Dzimis 1947. gadā 21. feburārī Stokholmā. Studējis ķīmiju Zviedrijas un Kanādas augstskolās. Pēc studiju beigšanas uzsācis uzņēmējdarbību ķīmiskā industrijā. Precējies ar Alīdu Brodeli no Zviedrijas. Ģimenē aug trīs braši dēli - Vilmārs, Magnus un Zigfrīds.

Paldies, Tāli par aizgājušo gadu darbu un lielo atbalstu!

Brīvi sveiks!

Dogmu un veco standartu gūstā

Marija Briede

Atmodas laikā aizstāvēt dzimto valodu nozīmēja imperijas sabrukšanu un savas valsts neatkarības atgūšanu. Varbūt tāpēc, aizstāvot latviešu valodu, esmu saņēmusi anonīmus telefonzvanus, kušos man tika draudēts ar nāvi Latvijā. Bet aizstāvot rumāņu valodu Moldovā, vietējais CK pirmo reizi pilnā sastāvā parādījās 800.000 mītiņotāju priekšā, lai paziņotu, ka mani ir jāarestē, kas beigās izraisīja CK demisiju. Tieši tāpēc pēc septiņiem Latvijas neatkarības gadiem šķiet divaini atkal runāt un aizstāvēt latviešu valodas aktualitātes.

Latviešu valodas apmācība skolās, bet ne bērnu dārzos

Pēc 1989. gada tautas skaitīšanas datiem aptuveni 1 miljons no Latvijas 2,5 miljoniem iedzīvotāju nerunā vai ļoti slikti runā latviešu valodu. Bet, kā atzīmēts Latviešu valodas apguves valsts programmā:

Šo dažādu etnisko grupu integrācija sabiedrībā ir svarīgs priekšnoteikums valsts stabilitātei un uzplaukumam.

Šis jautājums būs tik aktuāls, cik aktuāla būs Latvijas iestāšanās ES. Tāpēc Latvijas valdība 1995. gadā lūdza Apvienoto Nāciju Attīstības programmu (UNDP) novērtēt situāciju un palīdzēt sagatavot latviešu valodas apguves valsts programmas projektu. Tā pagājušā gadā nogalē tika noslēgts līgums starp ANO un Latvijas valdības pārstāvjiem par 3 milj. USD projektam, kušā finansiāli piedalās galvenokārt Skandināvijas valstu valdības un ES. Šajā projektā ir plaši aprakstīts, kā to īstenot dzīvē. Tomēr gribētos pievērst uzmanību vienam no būtiskajiem faktoriem, kas ļautu daudz efektīvāk realizēt šo projektu nekā tas tiek piedāvāts. Projekts paredz latviešu valodas apmācību nelatviešu skolās, bet pilnīgi izslēdz tās apguvi bērnu dārzos, jo pēc projekta veidotāju do-mām esot jā saglabā bērna nacionālā identitāte. Ieskatīdamies mūsu reālā dzīvē, padomāsim par kādu nacionālo identitāti ir runa, jo pat universitātes laikā man nenācās saskarties ar tik sarežģītu loģisku siloģismu, kā tas šajā projektā tiek izklāstīts. Jātiek skaidrībā, vai mēs gribam skaisti izskatīties Eiropā, vai praktiski atrisināt visas samilzušās

problēmas. Problēmas, kušas rietumos pat sovjetologiem izraisa vislielākās grūtības un, tas ir iemesls, kāpēc viņi izvairās runāt par mūsu specifisko dzīves realitāti.

Okpācijas gadu mantojums

Lielākais trūkums ir tas, ka vēl no imperijas laikiem esam mantojuši "gaišo nākotni", par kušu zinām visu, toties neko nezinām par mūsu tagadni. Bijušajā PSRS dzīvoja vairāk nekā 120 nacionalitātes, minoritātes un etniskās grupas. Pēc imperijas sabrukšanu jaunās neatkarīgās valstis daudzējādā ziņā saglabājās kā impērijas modelis miniatūrā - ar ļoti izteiktu daudzietnisku sabiedrību. Un šobrīd Latvijā dzīvo vairāk nekā 70 dažādu tautību un etnisko grupu pārstāvji, kuši padomju imperijas laikā izjutuši sistemātisku piekopto denacionalizāciju - to, ko mēs agrāk devējam par mankurtismu. Atmodas laikā nacionālās identitātes apzināšanās ir līdzvērtīga valsts identitātes apzināšanai un neatkarības atgūšanai. Šis process ir ar izteiktu politisku raksturu, un tas ir tas faktors, kas mūs atšķir no Eiropas vēsturiskajiem standartiem un minoritātes izpratnes modeļiem. Par valodu kā politisku procesu esmu atzīmējusi pašā raksta sākumā.

Krievu valoda, kā "nacionālā identitātes" valoda

Imperijas laikā daudziem cittautiešiem, zaudējot savu nacionālo piederību, krievu valoda ir kļuvusi par vienīgo saziņas līdzekli un nevis par nacionālās identitātes apliecinājumu. Un šobrīd, kad cittautieši tik tikko sāk apzināties savu nacionālo piederību (neatkarīgi no tā, vai cittautietis runā savā dzimtajā valodā vai nē, jo būtiskais ir tas, ka viņš vēlas to apgūt), valodas projekts piedāvā cittautiešiem bērnu dārzos apgūt krievu valodu kā "nacionālo identitāti". Pat imperijas laikā tā bija imperijas identitāte un nevis nacionālās identitātes apgūšana. Projekts piedāvā "identitāti", kušā pieder vienai no minoritātēm Latvijā. Tātad cittautiešiem netiek piedāvāts mācīties latviešu valodu, kas ir Latvijas valsts identitāte, bet gan kādas citas Latvijā eksistējošas minoritātes valodu.

Tādējādi cittautiešiem netiek piedāvāts saglabāt savu nacionālo identitāti, kā to šķietami vēlējušies Projekta autori, bet praksē tiek panākts tieši pretējais. Projektā piedāvātais variants ir mankurtisma modelis un izraisa vēl lielāku jucekli Latvijas nacionālās identitātes problēmu risināšanā.

Vai nebūtu vienkāršāk ģimenē, kultūras biedrībās, nacionālajās un svētdienas skolās, kā arī nacionālajos bērnu dārzos daudz profesionālāk un kompetentāk rūpēties par savu nacionālo identitāti, bet valstij pirmām kārtām nodrošināt valsts identitāti? To, ka latviešu valoda nav nedz izslēdzama, nedz izraidāma no bērnu dārzos, bet gan absolūti nepieciešama, to jau sen ir sapratuši vecāki. Viņi vēlas, lai blakus dzimtajai valodai bērnu dārzos būtu dzirdama arī latviešu valoda. Kā piemēru varu minēt poļu bērnu dārzus kā jaunu veidojumu neatkarīgajā Latvijā. To paredz arī starptautiskie Hāgas dokumenti. Diemžēl, mēs paši turpinām dzīvot šajā veco schēmu un dogmu gūstā.

Valoda - valsts identitātes zīme

Cittautieši vēlas, lai viņu bērni bērnu dārzos apgūtu abas valodas. Dzimto valodu kā nacionālās identitātes saglabāšanas līdzekli un latviešu valodu kā valsts identitātes apzināšanos - tās valsts, kušā viņi dzīvo. Nereti gadās, ka cittautieši ir neizpratnē, kāpēc latviešu bērnu dārzos netiek pieņemts viņu bērns, kušš nav apguvis latviešu valodu. Pieredze rāda, ka situācijā, kad nevar reglamentēt, kādā valodā bērni sarunājas savā starpā, veidojas valodas jucekļi, ko var devēt par valodas kokteili. Tas ir ļoti būtisks faktors šajā vecumā, kad valoda bērnam kļūst par pasaules izteiksmes līdzekli un sāk attīstīties bērna individualitāte. Toties viegli iespējams reglamentēt, kādā valodā ar kādu pedagogu bērni sarunāsies. Šajā ziņā bērnu dārzos var ievest pat angļu valodu.

Ja cittautiešu bērnu dārzos, t.s. arī krievu, tiktu ieviesta latviešu valoda, daudzas problēmas, kas šobrīd šķietami liekas neatrisināmas, jau sen būtu atrisinātas dabiskā ceļā. Un šajā procesā būtu jau radusies vesela jauna paaudze, kas justos ērti savā dzimtajā, gan arī valsts valodā. □

Runāsim un domāsim latviski!

Sergejs Karaganovs...

(Turp. no 13. lpp.)

nodomus.

Mums baltiešiem Sergejs Karaganovs ir bēdīgi slavenā atmiņā sakarā ar savu 1992. gadā noformulēto - viņa paša vārdā - nosaukto doktrīnu. Toreiz Karaganovs - galvenokārt ar skatu uz trim Baltijas valstīm - ieskicēja gaidāmo Krievijas stratēģiju attiecībā uz t.s. "krieviski runājošām minoritātēm" t.s. "tuvējās ārzemēs". Doktrīnā tika izceltas Krievijas leģitīmās tiesības t.s. "krieviski runājošās minoritātes" aizstāvībai pielietot politiskus, ekonomiskus un pat militārus līdzekļus.

Šos savus pirms pieciem gadiem formulētos uzskatus Karaganovs aizstāv un turpina popularizēt vēl šodien. Krievijai neesot jākautrējas atklāti atbalstīt un iesaistīties krievu kultūras, valodas un vispārējā stāvokļa aizsargāšanā. Vispār - lielākais ārzemēs mītošo krievu vairums esot ļaudis ar izcilām tehniskām zināšanām un varēšanu. Tiem esot arī augsts kultūras līmenis. Kā uzskatāmu piemēru savam krieviski bramanīgajam apgalvojumam Sergejs Karaganovs min Baltijas valstis.

— Lai paraugamies vien uz Baltijas valstīm. Kas tur šodien ir galvenie un veiksmīgākie "biznismieņi"? Kuŗi tur šodien veido jauno sabiedrības eliti? Tie ir krievi, vismaz lielākais vairums no viņiem! Ja mēs runājam par viņu panākumiem, tad mēs varam teikt, ka viņi kļūst par bijušās Padomijas židiem.

Jautāts par militāru līdzekļu izmantošanu Baltijas gadījumā, Karaganovs atbild sekojoši:

— Mūsu baltiešu draugi vai krievi var teikt ko vien viņi vēlas, bet nav noliedzama visādu idiozinkrāziju esamība. Un par to nav atbildīgs Karaganovs. Man kā atbildību izjūtošam krievam, - tāpat kā visiem citiem atbildību izjūtošiem eiropiešiem - mūsu visu kopējs uzdevums ir aizsargāt ar visiem mūsu rīcībā esošiem līdzekļiem minoritāšu tiesības. Ja kāds slepkavo krievus, igauņus, lietuviešus - vienalga kur un kā - tad mūsu pienākums, kā starptautiskai sabiedrībai, ir aizsargāt šo cilvēku tiesības.

Pagaidām gan Karaganovs nesaskatīja kādus sevišķus un nopietnus draudus, kas varētu jau tuvākā laikā izraisīt Krievijas nepieciešamību steigties talkā savām "minoritātēm" Baltijā, bet ļoti iespējams, ka tas varētu notikt kādās citās mazāk lēnprātīgās zemēs... □

Izraēlas sociāldemokrātu veikumi un trūkumi

Franks Gordons

Cionistiskā strādnieku kustība bija tā, kas lika pamatus žīdu nacionālās kopienas jauncelsmei Vidusjūras austrumkrastā, dibināja dažāda veida kooperatīvus, ieviesa priekšzīmīgu sociālo nodrošināšanu, sajūsminot, piemēram, Jāni Raini, kuŗš sava mūža pēdējā pavararī ciemojas Jāzepa un viņu dēlu zemē.

Cionistiskās strādnieku kustības līderis Dāvids Ben-Gurions bija tas, bez kuŗa ciešas apņēmbas 1948. gada maijā netiktu proklamēta Izraēlas neatkarība, negūtu apveidu pirmā žīdu, ebreju, jūdu valsts pēc gandrīz 2000 trimdas gadiem.

Izraēlas sociāldemokrāti bija tie, kas izveidoja patiesu tautas armiju, kuŗa 1949. gadā nosargāja tikko izcīnīto valsti un 1967. gadā novērsa naidnieku pārspēka invāziju un satrieca pārspēku.

Taču ilgstošā atrašanās pie varas - no nākamās valsts pirmsākumiem līdz asiņainā 1973. gada "Tiesa dienas kuŗa" atraugām - noveda Izraēlas sociāldemokratiju pašapmierinātības, birokrātisma un korupcijas purvā. Nabadzīgie ieceļotāji no musulmaņu zemēm neuzskatīja šo partiju, kas teicās esam strādniecības ideālu iemiesotāja, par savu interešu aizstāvi un pievērsās nacionālistiskajam demagogam Beginam, kuŗš 1987. gadā kļuva par premjērministru.

Bet arī Begina bloks - Likuds - pamazām "apsūņojās", zaudējot pievilcību, un 1992. gada vēlēšanās pie varas atgriezās Darba partija Icchaka Rabina vadībā. Drīz notika vēsturiskais pavērsiens: Rabins kopā ar savu līdzgaitnieku Šimonu Peresu panāca izlīgumu ar Palestīnas atbrīvošanas organizācijas līderi Jaseru Arafatu un palestīniešiem tika piešķirta autonomija. Arafatam atzīstot Izraēlas eksistences tiesības. Tas bija sasniegums, ko nedz Rabina slepkava - žīdu labējais ekstrēmists - nedz musulmaņu teroristi - pašnāvnieki nespēja "izdzēst".

Musulmaņu teroristu asinsdarbu iespaidā daudzi izraēlieši sāka šaubīties, vai Rabina pēcnieks Peress garantēs mieru un drošību... un pērnā gada 26. maija vēlēšanās ar pavisam nelielu pārsvaru uzvarēja Peresa iedolģiskais pretinieks - Likuda priekšsēdis Benjamin Netanjahu, bravūrīgs un godkā-

rīgs amerikāņu tipa politiķis.

Viņam nepavisam negribējās - ai, kā negribējās - pildīt saistības, ko bija uzņēmušies Rabins ar Peresu, un pakāpeniski izvākt kuŗaspēku no Jordānas rietumkrasta apriņķiem, radot priekšnoteikumus palestīniešu kopībai (entitj), kuŗai neizbēgami būs jāpāraug neatkarīgā vastī. Pašpārvalde Palestīnas arābiem jau tagad ir, un Benjamin Netanjahu nācies un vēl nāksies norīt ne vienu vien krupi, jo virzība, ko sociāldemokrāti Rabins un Peress nosprauda 1993. gadā, ir neatgriezeniska.

Izraēlas Darba partija, protams, ļoti vēlas 2000. gadā atgūt zaudēto varu. Vislielākās izredzes pieveikt Benjaminu Netanjahu ir šīs partijas deputātam, bjušajam ģenerālstāba priekšniekam Ehudam Barakam, kuŗš sevi iemieso kuŗavadoņa un laba organizatora īpašības. Taču viņš un viņa domu biedri partijā, aizraudamies ar galveno tematu - ārkārtīgi grūto saprašanos ar Palestīnas arābiem, atstājuši novārtā sociālas problēmas, maznodrošināto pavalstnieku intereses, nabadzīgo kvartālu un mazpilsētu iedzīvotāju rūpestus. Izraēlā ir vēl ne mazums sefardu - Ziemeļāfrikas un Rietumāzijas izcelsmes žīdu, kas sociāldemokratu uzskata parturīgo "eiropiešu" pašlabuma paudējiem un neuztīcas viņiem.

Labi vismaz, ka tagad kā pretendents uz Darba partijas priekšsēža posteni - un tātad arī premjērministra kandidatūru - pieteicies profesors Šlomo Ben-Ami, intelektuālis, kas nācis no augšminētām sefardu aprindām, izprot šo cilvēku mentalitāti un apņēmies aizstāvēt viņu intereses. Ja viņš arī nevižos aizsteigties priekšā atvaļinātajam ģenerālim Barakam, viņš tomēr pratīs, cerams, izdarīt spiedienu un panākt, lai sociāldemokrāti atkal, kā trīsdesmitajos gados, pievērstu pie-nācīgu uzmanību sāpīgajām sociālās nevienlīdzības problēmām.

Līdz nākamajām vēlēšanām, līdz 2000. gadam vēl paies krietns laika sprīdis. Šobrīd nacionālista Netanjahu kabinets pārdzīvo smagu krīzi, kuŗas pamatā ir "neķītrs darījums", kas bija saistīts ar valdības juridiskā padomnieka izraudzīšanu.

Dzīvosim - redzēsim. □

Redakcijas sleja

Pēc Kreitusu pāra neveiksmes iekukuļoties LSDSP un pārņemt tās vadību, tas vairs bija tikai laika jautājums, kad šis enerģiskais politpārtis dibinās sev jaunu partiju. Nevarēja būt ne mazāko šaubu par to, ka jaundibinātā partija tiks izsludināta par "sociāldemokrātisku" partiju ar "laikmetīgu europeisku seju", ka tā būs lojāla A. Šķēles valdībai un dibināta ar jaunā Latvijas Vadoņa atbalstu un svētību. Šķēles "varavīksnes valdībā" trūkst vairs tikai paklausīgas un izstapīgas sociāldemokrātiskas partijas Ar šīs pareizās un paklausīgās sociāldemokrātu partijas palīdzību jāneitralizē LSDSP un LSDP darbība un jācenšas izjaukt abu partiju apvienošanās.

Nopietna un spēcīga opozīcija varētu kļūt bīstama pastāvošai valdībai un tās Vadonim - Andrim Šķēlem. Neatļaidīgi un mērķtiecīgi piestrājot viņam jau gandrīz ir izdevies Latvijā izveidot un nostiprināt Vienpartijas sistēmu. Atskaitot sociāldemokrātus, visi pārējie politnovirzieni ir jau sapulcināti pie Latvijas siles. Tiem apzināti tiek dota iespēja sazāgties un sašmucēties, lai tie iespējami ātri kļūtu par "savējiem".

Šāds liktenis draud arī LSDSP. Dažs labs no biedriem gandrīz vai uzbudinājumā drebēdams laužas pie siles. Visvieglāk un ātrāk to iespējams izdarīt ar Kreituspāra starpniecību. Tāpēc interesanti ir novērot dažu laba biedra "pārsliedēšanu" Kreituspāra aizgaldā, jo tur nevis kādreiz būs, bet jau ir "pupiņas, zirnīši un cūciņas šņukuriši". Un kā jau no mūsu tautas pasākāmu to labi zinām, tad "cūkas ar tiem lielākajiem šņukuriem, izrok pašus lielākus rāceņus".

Tāpat interesanti novērot, kādi gan visādi sprunguļi netiek mesti LSDSP un LSDP apvienošanās ceļā. Bieži nākas zirdēt ka "esam gan par apvienošanās, bet Bojārs nedrīkst kļūt par priekšsēdi!" Vai tad par apvienotās partijas priekšsēdi netiks demokrātiski nobalsots kopejā apvienošanās kongresā? No Juņa Bojāra, kā iespējamā opozīcijas vadītāja, principā nobaidījusies visa Latvijas nomenklatūra - sākot ar Vadoni līdz pat "Pareksa Bankas" direktoram. Pēdējam tomēr - pretēji Vadonim - neesot nekādu iebildumu pret Jāni Ādamsonu. Šo un citu kungu simpatijas vai antipatijas tomēr nedrīkstētu ne mazākā mērā iespaidot pašu sociāldemokrātu izvēli un balsošanas rezultātus.

Un nobeigumā īsas pārdomas par sociāldemokrātu "lielo uzvaru" Daugavpilī. Vai tā nav Pirra uzvara, kas mums nākotnē dārgi izmaksās? Vai tiešām sociāldemokrātiem nemetas auksti sviedri uz pieres, redzot un dzirdot Maskavas neveltoto sajūsmu, piedzīvojot Krievijas vēstnieka Latvijā demonstratīvo Vidavskas atbalsta vizīti Daugavpilī, lasīt rietumu ziņu medijos Krievijas valdības paziņojumus, ka tā gatavojas uzsākt starptautiskas akcijas, lai iestātos par "cilvēktiesību ievērošanu" Latvijā - interfrontista Vidavskas gadījumā. Biedri, kuŗas valsts interesēs te tiek piestrādāts - Latvijas vai Latkrievijas? □

Atvadvārdi Bruno Misiņam

Tikai dažas dienas pirms gadmijas, 1996. g. 29. decembrī, - pēc ilgas un smagas slimības - no mūsu vidus šķīrās LSDSP Ārzemju Komitejas loceklis Bruno Misiņš. Dzimis 1918. g. 29. janvārī, Ukrainā, Bruno Misiņš piederēja tai paaudzei, kuŗai bija lemts piedzīvot mūsu tautas un valsts likteņgaitu pašus spožākos un arī traģiskākos brīžus. Viņš saules sociāldemokrātu saimei tagad piepulcējies viens no pēdējiem LSDSP Ārzemju Komitejas partijas veterāniem, kas pašreizēdīgi savu brīvo laiku, zināšanas un enerģiju veltīja Latvijas sociāldemokrātijas darbības turpināšanai trimdā.

Zviedrijā viņš ieradās 1944. gadā. Latvijā Brunis bija vēl paguvus iegūt inženiera izglītību. Viņš mācījās Valsts tehnikumā un studēja Latvijas Universitātes Mechaniskajā fakultātē. Vācu okupācijas gados uzsāka darbu VEF-ā. Pateicoties savai inženiera izglītībai, Brunim nebija nekādu sevišķu grūtību atrast sev darbu Zviedrijā. Viņš ieguva atbildīgu darbu slavenajā Zviedrijas kon-

cernā - LM Eriksson un nostrādāja tur līdz pensijas gadu sasniegšanai. Trimdas sākuma gados Bruno Misiņš strādāja arī par skolotāju Stokholmas latviešu vakara ģimnazijā. Bruno Misiņš bija pirmais trimdā atjaunotās LSDSP Jaunatnes Kopas priekšsēdis (1950.). No 1954. gada - līdz pat mūža beigām - viņš bija LSDSP ĀK loceklis. Ilgus gadus viņš darbojās kā mēnešraksta «Brīvība» galvenais ekspeditors un partijas kasieris. Bruno bija ilggadīgs LKP valdes loceklis.

Bruno Misiņa izvadīšana notika 1997. gada 24. janvārī no Stokholmas "Meža Kapiem". Viņu izvadīja LSDSP biedrs, māc. Juris Ozoliņš, klātesot dzīves biedrei Ainai un kādiem 30 tuvākiem draugiem un paziņām.

Vieglas smiltis, Bruno! Paldies par darbu un pūlēm, ko visus garos trimdas gadus ieguldīji mūsu kopējā darbā - par brīvu, demokrātisku, tiesisku labklājības valsti Latviju. Sūtām Tev pēdējos partijas biedru "brīvi sveiks" sveicienus!

• LSDSP ĀK un «Brīvība»

«Brīvība» yearly subscription rates are:

SEK 150 * US \$ 30 * C \$ 35 * A \$ 35 * £ 13 * DM 45.
LSDSP/Brīvība - postgiro 45 83 35 - 7 or 34 63 65 - 0 * Sweden

Editor: Vilnis Zalkalns

Latvia: LSDSP / BRĪVĪBA Tautas nams

Bruņinieku iela 29/31; LV - 1112 Rīga

Phone: +371 - 2 - 27 40 39 * Fax: + 371 - 2 - 27 73 319

Brīvība c/o RuAF, Baznīcas iela 30, LV - 1001 Rīga

Phone & Fax: +371-2-27 00 39 * e-mail: ruaf@com.latnet.lv

Sweden: LSDSP / Brīvība, Box 7241, S - 103 89 Stockholm

Fagerängsv. 33 a, S - 141 37 Huddinge

Phone: (h) +46-8-779 34 22 * (w) +46-8-784 72 60

Fax: (h) +46-8-779 34 23 * (w) +46-8-667 62 83

e-mail: zalkalns@rs.sr.se

LSDSP / Brīvība, Box 7161, S - 402 33 Göteborg

Phone: +46-70-719 47 49 * Fax: +46-31-24 41 83

e-mail: briviba@algonet.se

home page: <http://WWW.algonet.se/~briviba>

DISTRIBUTION

Latvia: LSDSP / Tautas nams,

Bruņinieku iela 29/31; LV - 1112 Rīga

Phone: +371 - 2 - 27 40 39 * Fax: + 371 - 2 - 27 73 319

Brīvība c/o RuAF, Baznīcas iela 30, LV - 1001 Rīga

Phone & Fax: + 371-2-27 00 39 * e-mail: ruaf@com.latvet.lv

Sweden: Wilma Teness, Vegag. 18, S - 413 09 Göteborg;

Phone: +46-31-24 19 93 * Fax: +46-31-24 41 83

e-mail: 100445.3561@compuserve.com

Germany: Aleksandrs Tērmanis, Eichenwinkel 4, D - 4190 Kleve;

Phone: +49-2821-451 97 * Fax: +49-2821-451 98

e-mail: 100130.3727@compuserve.com

England: Pēteris Tērmanis, 46 Ryecroft Rd, London SW16 3EH

Phone: +44-181-670 27 17 * Fax: +44-181-689 29 10

e-mail: ptermanis@eol.com

Canada: Tālis Forstmanis, 629 Mill Park Drive, Kitchener

Ont. N2P 1V4 * Phone: +1-519-784-40 99

Fax: +1-519-895-07 63 * email: forstmanis@golden.net

Atbildīgais izdevējs (Ansvarig utgivare): Lilita Zalkalne